Nr. 170 — Tallinnas, reedel 30. juulil (12. augustil) 1910. — 5. aastakäik.

Wirulane

Ilmub igal argipäewal.

Talitus on: Tallinnas, Wiru uul. nr. 12.

Toimetuse adres: „Wirulase“ toimetusele, Tallinnas.

Wene keeles: Въ ред. газ. „Wirulane“ Ревель, Вирск. уб.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop. ja endine adress kui ka selle nummer üles anda.

Kuulutuste nonpareille rida teksti ees ehk keskel 15 kop. Wälismaalt kuulutusi rida ...

Tellimisehind:

	postiga	postita	wäljamaale
aastas	6 rbl. — kop.	5 rbl. — kop.	11 rbl. — kop.
11 kuu peale	5 „ 60 „	4 „ 65 „	10 „ 15 „
10 „ „	5 „ 15 „	4 „ 30 „	9 „ 30 „
9 „ „	4 „ 70 „	3 „ 90 „	8 „ 40 „
8 „ „	4 „ 20 „	3 „ 50 „	7 „ 50 „
7 „ „	3 „ 70 „	3 „ 10 „	6 „ 60 „
6 „ „	3 „ 20 „	2 „ 70 „	5 „ 70 „
5 „ „	2 „ 75 „	2 „ 30 „	4 „ 80 „
4 „ „	2 „ 20 „	1 „ 85 „	3 „ 85 „
3 „ „	1 „ 65 „	1 „ 40 „	2 „ 90 „
2 „ „	1 „ 20 „	1 „ — „	2 „ — „
1 „ „	— „ 60 „	— „ 50 „	1 „ — „

Tellida wõib ainult kuu esimesest päewast peale.

Üksik nummer maksab 3 kop.

Diplomerimine.

Hiljuti tõiwad ajalehed kaubandusministri määruse laewajuhatajate kohta, mis omast kohast wäga tähtis on ja mis weel kord näitab, et meie Wenemaal elame.

Laewastid, mis 20 kuni 100 reg. tonni suured, tahetakse tulewikus ainult niisuguste isikute „hooleks usaldada“, kes sellekohases kommisjonis eksami ära on andnud. „Eksamikommisjonid awatakse sadamates, kaubandusministri juhatuse järel. Kommisjoni eesistujaks määrab minister kas kohase kooliülema, ehk sadamaülema. Kommisjoni liikmed on: kohaliku wõi lähema kaubasadama ülem wõi tema abiline, kellel kohane meresõidu haridus on, kohalik mereõpeasutuse ülem, sealt asutuse meresõidu ehk lootsimise õpetajad, kohalikkude laewajuhtide esitaja, harilikult purjulaewa-kaptenite hulgast, ja kohalikkude laewaomanikkude esitaja.“

Mida tahetakse sellega kätte saada? peab siin lohal tahtmatalt küsima.

Ehk näidatakse, et meil palju laewu hukka läheb, mida mõistmata laewajuhatuse kirja tahetakse panna, ja nõnda uute määrustega õnnetusi ära hoida mõteldakse?

Sellega ei saada aga soowitud eesmärki mitte kätte ja pealegi peab just rõhuga tunnistama, et tähendatud määrused laewasõidu edenemisele wastu käiwad. L o o d e t u d kasu, mida uued määrused p i d i w a d tooma, rõhuwad ennegi juba kängus olewa mereasjanduse weel alamale. Sellepärast ei saa uute määruste peale muidu waadata, kui mereasjanduse edenemise takistamise peale.

Kui sarnaseid määrusi kaugesõidu laewade juhatamise kohta maksma oleks pandud — mis juba ennemalt maksewad — siis oleks asjast weel aru saanud. Aga siin puutub asi peaasjalikult rannasõidu laewadesse, kuna laewade kandejõu kõigewähemaks määraks 20 reg. tonni on seatud.

Kuid diplomidel — olgu neil tegeliku elus nii wähe tähtsust kui tahes — on mereelus k õ i g e w ä h e m t ä h t s u s t. Mis rannasõidusse puutub, siis tuli teatud eeskiri siin kohal nii ootamatalt a m e t l i k u l t, et seda meremeeste ringkondades esialgul otse naeruks peetakse.

Esimene asi, mis siin suureste takistusi ja tüli teeb, on juba keeruline wormitäitmine ja seda pealegi r a n n a s õ i d u laewade juhatamise õiguste saamiseks.

Siin peame kõige pealt seda silmas pidama, et suurem osa meie rannalaewastikku rannameeste, see on, talumeeste oma on, kes teadagi d i p l o m i g a ette ei wõi astuda. Meresõitu ajawad nad oma wäikeste rannakohtade sissetuleku suurendamiseks. Laew seisab suurema osa aastaaega rannal ja peremees läheb sellega ainult siis wälja, kui ta põllutööst wahetewahel wabaks saab. Oma asja, see on ranna puude- kartuli- jne. wedu ajab ta siiski maastmadalast harjunud osawusega. Juhtub tal wahest õnnetus, siis tuleb seda, just kõigewähem laewajuhi osawuseta oleku ehk diplomi puuduse kirja panna.

Palju rohkem kordasid sünniwad õnnetused küll aga Wene puuduliku meremärkimise tagajärjel ja sellepärast oleks — kui l a e w a õ n n e t u s t e a r w u w ä h e n d a m i s e k s m i d a g i ära tahetakse teha — kõige õigem tee abi sellest küljest otsida.

Praegust meremärkimise korda pikemalt kirjeldama hakata oleks asjata. Wäga hästi karakteriserib seda wäljamaa laewaseltside ja koguni kaubandusministeriumite märgukiri Wene walitsusele, milles selle wastu protesti awaldatakse, et Soome lootsija meremärkimise walitsust Wene meremisteriumi alla tahetakse seada.

Asi on lihtne: wäljamaalased tunnewad juba Wene olusid ja kardawad oma waranduse ja laewade eest, mis puuduliku ja wigase meremärkimise tagajärjel hädaohusse wõib sattuda.

Nüüd tahetakse aga meie laewaõnnetusi d i p l o m i abil ära hoida! Ei panda aga selle juures sugugi tähele, et meie rannasõidulaewa omanik — talumees — seda igal juhtumisel mitte ei suuda omandada, et ta ilma selleta wäga hästi läbi saab ja et uuemad määrused kodumaa kaubalaewandusele just lõaks jalus on, seda isegi praegusest kiduralt seisukohalt tagasi kisub.

Senini käis rannamees meresõitudel, kui aega juhtus olema, ja kui laewateenistus ka suuremat tulu ei toonud, wäiksele majapidamisele oli see ometigi abiks. Mis peab ta aga edaspidi ära tegema? Palka diplomeritud laewajuht, kes merel käib, kellele muidugi suuremat palka tuleb maksta, ja maksa ettewõttele kõrwa, wõi pane laew seisma.

Loodame, et mereasjanduse seltsid selles asjas ka omalt poolt sõna kaasa räägiwad ja rannaelanikkude kasude eest wälja astuwad.

Metsarikkus ja närude puudus.

Nagu teada, plaanitses riigiwalitsus wast hilja aega kirjutuspaberi hinda kõrgemaks tõsta.

Õnneks ei olnud sellel projektil aga mingisugusid tegelikka tagajärga. Ma ütlen — õnneks, sest see oleks Wenemaale suureks õnnetuseks olnud, kui paber, mis teaduse ja kultura laialilagunemise juures nii tähtsat osa etendab, oma hinna kerkimise pärast suuremale hulgale kättesaamataks oleks tehtud. On ju praegugi kirjutuspaberi tarwitamine meie juures õige wähene, mida meie teiste riikidega wõrreldes näeme:

Iga inimene tarwitas aastas:

Inglismaal	25,8	klgrm.
Saksamaal	19,7	„
Austrias	10	„
Ungrias	4	„
Wenemaal	2	„

Nagu meie sellest wõrdlusest näeme, seisame meie Wenemaal selles asjas wiimase koha peal, ja meie tarwitame ainult poole sellest paberist, mis Ungaris, mis oma põlluharija rahwaga meile kõige ligemal seisab. Teisi kultura riikisid ei maksa rääkidagi.

Niisuguse wähese tarwitamise juures oleks see tingimata õnnetus olnud, kui paberi hind kerkinud oleks. Ja kuigi tema tarwitamine poleks mitte just wähenenud, kuid suurenenud poleks ta mingil tingimisel.

Paber ei läinud aga seekord mitte kallimaks ja loota on, et seda nüüd nii ruttu enam ei sünni.

Siia ajani kaswas meie paberi tarwitamine wahetpidamata. Ta tõusis 9 miljonist puudast 1897. a. 16 miljoni puudani 1906. a.

Iseäralik on, et meie paberiwalmistamine ühes tarwitamisega sugugi edenenud ei ole. Peaaegu kõiki asju walmistatakse meil enam, kui ära tarwitatakse. Paberiga on aga hoopis wastupidine lugu.

Paberit walmistati meil:

1897. a.	10	miljoni	puuda.	
1900. „	10,8	„	„	
1906. „	12,5	„	„	

Tarwitamine tõusis 10 aasta jooksul ligi 100%, kuna walmistamine sellesamal ajal ainult 25% wõrra suurenes.

Iseenesestki mõista, et puuduw paber wäljamaalt sisse peab weetama ja selle järele, nagu paberi tarwitamine kaswab, kaswab ka tema sissewedu. Nii toodi wäljamaalt Wenemaale paberit:

1897. a.	1,915	miljoni	puuda.
1900. „	2,649	„	„
1906. „	4.066	„	„

Huwitaw on weel see asjaolu, et paberi walmistamine neis kohtades edenenud on, kus suuremad linnad, kulturakeskkohad seisawad.

Nii walmistasiwad:

Peterburi kub.	8.873 230	rubla	ette.
Liiwi „	4 080.800	„	„
Kaluga „	3.856 400	„	„
Worschawi „	3.673.700	„	„
Tweri „	3.083.232	„	„
Nowgorodi „	3.024.254	„	„

Kaluga, Twer ja Nowgorod muretsewad Moskwale paberi.

Siiski on mõistmata, mispärast meie paberiwalmistamine nii aeglaselt edeneb. Peab ju tähele panema, et nüüd kaltsude asemel puumassist paberit walmistatakse. Kus närusid tarwilisel määral mitte saadawal ei ole, seal muretsewad praegusel ajal metsad selle eest, et paberitööstus kõigi tarwitajate nõuete peale wastata wõiks. Kui rahwamassist sunnitakse oma närusid edasi kandma ja mitte neid ära müüma, siis kaswab meil ometigi puid.

Et meil aga paberitööstus kõigi metsarohkuse peale waatamata edenenud ei ole, siis peab arwama, et meie paberitööstus, iseäranis Sise-Wenemaal, ikka weel närude küljes kinni on. Pole weel uusi masinaid muretsenud, millega wõiks puust paberit tegema hakata.

Paberi sissewedu wäljamaalt tõuseb aga ühtepuhku ja teda wähendada on raske.

Wäljamaalt.

Hispania.

25. j u u l i j ä r e l k a j a.

25. juulil jäi kiriklaste suureparaline meeleawaldus San Sebastianis teatawaste pidamata. Selle päewa sündmuste üle teatatakse nüüd lähemalt:

San Sebastiani lähedusesse seati pühapäewaks iga alewisse ja raudtee jaama wäesalgad. Ettewaatuse pärast jääwad need wäesalgad weel paariks päewaks paigale; warjualust leiawad nad telkides, teatrites, wabrikutes jne. Laupäewal tuli karlistide seltsimaja ees wäike wahejuhtumine ette, millel wäga kergeste werine lõpp tanud oleks wõinud käia.

Nimelt hüüti karlistide seltsimaja palkonilt: „Maha Hispania! Elagu paawst!“ Silmapilk kogusiwad ligi 2000 wabameelset kodanikku seltsimaja ette ja protesteerisiwad selle meeleawalduse wastu hüüdega: „Elagu Hispania!“ Lõpuks tahtis rahwas seltsimaja peale tormi joosta, kuid seal ilmus kuberner rohkearwulise politseinikkude salga eesotsas ja teadis rahu jalale. Mitmed inimesed saiwad wigastatud, 44 inimest wõeti wangi. Pühapäewal jõudis ülemkohtu prokurör San Sebastiani, et kihutajaid ja lubamatud meeleawalduse organiseerijaid kohtu kätte anda. Pühapäewa peale lõunat andis San Sebastiani komandant peaminister Canalejas'ile teada, et kõik korras ja rahu ja ... enam karta ei ole.

Uleüldise arwamise järele on walitsus pühapäewaga suure wõidu kihutajate ja karlistide üle saanud, üksnes jäi terwe päew ära. Canalejas saab igaltpoolt õnnesoowi telegrammid.

Ka „Berl. Tagebl.“ saab Parisist telegrammisid, mille kirja järele da wõib, et Canalejas'i ministeeriumi jaoks ... hea tagajärg meeleawalduse keelamisest ... Rahwa peale ... ministeeriumi tegewus ... muljet. Igaltpool seletatakse, et nimelt Canalejas'i agara tegewuse tagajärjel Hispanias werine päew tulemata jäänud. Kaugeli suuremal osal on rahwa meeleolu hea.

Mitte ainult San Sebastianis, waid ka Estellas, karlistide peakorteris, jäi meeleawaldus ära pidamata, olgugi, et seda suure häälega ette kuulutati. Estellasse saadetud wäesalgad tuliwad sealt tagasi ja teatasiwad, et seal midagi ärewust ei ole. Barcelonas wõitles nagu harilikult teatud ... Siin oliwad kõrwaltegijad need, kes kristluse waenlaste proklamatsionidega kirikusi taga kiusasiwad. Tuli tegi kokkupõrkamisi ette, kuid politsei seadis pea jälle korra jalale.

San Sebastianis walitseb praegu rahu. Need meeleawaldajad, kes weel kodu tagasi sõitnud pole, käiwad rahulikult linna ranna ääres jalutamas ja suplemas. Wabaliste seltsid sõjawägi ja ihandarmide salgad ratsutawad maad mööda ringi. San Sebastianis arwatakse weel ligi 2000 wõerast karlistlast elama. Nad peawad endid aga wäliselt rahulikult üleval. Läbiotsimisel „Centro Vasco“ seltsimajas leiti püssisid, rewolwreid ja pussia. Pühapäewa õõsel jäidis wälimiste asjade minister San Sebastiani. Ta pidas kuberneri, kohtunikkude ja wäeülematega nõu. Otsustati sõjawäge weel mõneks päewaks linna jätta. Preestrid, kes kantslist seaduse ja ülemuse wastu mässule kihutanud, wõetakse kohtulikule wastutusele.

Roomast tulnud telegrammi järele on kihutajad meeleawalduse toimepanemise p a a w s t i o t s e k o h e s e k ä s u peale pooleli jätnud.

Nähtawaste saadakse ka Roomas aru, et peaga wastu seina joosta ei maksa.

Prantsusmaa.

H a u a k a e w a j a t e s t r e i k j a l o k a u t.

„Deutsche Tagesztg.“ saab Parisist järgmise kirja:

Juba nädalapäewad seisawad Parisi surnuaiad sõjawäe walwuse all. Surnuid matawad soldatid. Nad kaewawad haua, laskewad puujärgi sisse ja ajawad mulla jälle peale. Need, kes seda tööd harilikult teewad, on leinamatusemate poolt ametist lahti lastud.

Lahtilaskmine, õigemine „lokaut“ sündis järgmiselt: Hauakaewamise äri Soupe teenistuses seisab tubli kärner. (Tähendatud äri hoole all seisawad ka haudade kaunistamise ja korrastoidmise tööd.) Tal on suur perekond. Omal ajal oli ta hauakaewajate ühisuse liige, astus aga sealt wälja. Tööliste ühisus kirjutas ja sellepärast „musta tahwli“ peale, s. t. keegi Prantsusmaal ei tohtinud temale tööd anda. Möödaläinud nädalil ilmus nüüd Soupe ärisse tööliste ühisuse saatkond järgmise seletusega: „Meie kirjutasime teie töölise K. musta tahwli peale. Teie peate ta wiibimata ametist lahti laskma, wastasel korral hakkawad kõik teie muud töölised streikima. Meie lubame ainult neadele töölistele tööd teha, kes endid meie seaduste alla heidawad.“

Soupe äris nõudmist ei täidetud.

Mis sündis nüüd?

Järgmisel päewal hakkasiwad kõik Soupe äri töölised, wäljaarwatud kärner K., streikima. Nüüd tuliwad Soupe äri kõigi teiste hauakaewamise äride omanikud kokku, ja selle tagajärg oli, et kõikide Parisi hauakaewamise äride töölised lahti lasti. Pealegi mõtlewad lokaut nii kaua kui Soupe äri wastu ... nõudmine tagasi nõetakse.

Surnute tööandjate ühemeelsus pani töölisteühisuse muidugi mõtlema, lootus wõidu peale jäi aga siiski kindlaks. „Parisis sureb igapäew palju inimesi, keda maha tuleb, kaua nad meieta läbi saada ei wõi,“ otsustasiwad töölised.

Seal sündis aga weel midagi ootamatut. Pealegi walitsuse poolt. See ajas järgmise waatepunktile: „Surnute matmine on terwishoidline majadus. Kuna nüüd hauakaewamise äride ja nende tööliste wahel mõtete lahkuminek walitseb, mis on walitsus terwishoiu otstarbel sunnitud surnute matmise eest hoolitsema. Sõjawäeks tuleb ajutiselt soldatisi tarwitada.“

Ja nõnda ka sündis.

Nädal otsa matawad juba soldatid surnuid.

Persia.

K o r r a l a g e d u s.

Persias on anarkia wõrsed wõtnud. ... Üksikute erakondade juhid mõtlewad ühel kerelega wõimu peale ... Paari päewa eest teatas Persia ... oma käsukirjas, et kõik, kes sõjawäe hulka ei kuulu, oma sõjariistad käest ära peawad andma. Wastasel korral ähwardati maha lasta, nende elumajad maatasa teha . . .

Järgmisel päewal peale selle käsukirja wäljakuulutamist leppisiwad waenulikkude erakondade juhid mediklisis kokku ja andsiwad pühaliku tõotuse „kõik, mis möödas, unustada, konstitutsioni kaitseda, seadusest lugu pidada ja walitsust sõjariistade ärakorjamises toetada . . .“

See tõotus ei olnud aga kuigi kindel.

Selliama päewa õhtul, kus see pühalik tõotus antud, hakkas Teherant fedaide salkasid jõudma, kelle peale reaktsioni poolehoidjad nüüd toetawad. Seda jõu kaswamist nähes kuulutasiwad Sattarkhan, Bahirkhan, serdar Muni ja Zerkham-sultan, kes praegu alles seaduste alla heita tõotanud, walitsusele sõda.

Fidaid pidasiwad mitingu ära ja otsustasiwad sõjariistu mitte wälja anda.

Walitsusel ei jäänud muud üle kui oma ähwardusi sõjariistade wäljaandmise asjus

Maailm kuue aasta pärast. 1

Tuhande-aastane masinate-riik.

Hudson Maxim.

Wõiksime meie küllaldaselt suure kiirusega läbi ilmaruumi lennata, siis jõuaksime walgusekiirtest mööda, mis maakera pealt tuhandete ja sadatuhandete aastate eest wälja läinud, ja oleks meil siis lõpmata kaugusesse seletawad silmad, siis wõiksime lennust tagasi waadata ja terwet maakera ajalugu järele waadata. Meie näeksime jälle inimest ahwisarnasteks loomadeks kujunema, näeksime kõiki elawaid olewusi jälle algloomakesteks muutuma, ja wiimast loomadeta algmeresse kaduma.

Aga missugune imedeilm meile alles siis awaneks, kui meil wõimalust oleks, sarnasel kombel tiiwasid wõtta ja tulewiku poole tõtata, inimest tema edasipüüdmisel waatlema, kuni ta kehalise, waimlise ja kõlblise elu tipule jõuaks, kõrgusele, mille pealt ta meid, oma esiwanemaid niisamasuguse imestusega silmitseks, kui meie nüüd endi senist arenemisekäiku waatleme. Ja kui meie maapealset kujunemist tarwilise kaugusest tähele paneme, siis saaksime näha, kudas päike aegamisi jahtub, kudas tema walgustusejõudu kaotab, ja maa elanikkudelt walguse röövib; meie näeksime ka wõerastawat pilti, kudas kuiwanud mullakesi ahnelt mered ära neelab ja imeb, ja et inimene jälle sunnitud on, koopa asunikuks saama, ja wett niisama agara kaewamisega otsima, nagu nüüd kulda. Sest west saab siis haruldasem, ja kallim asi olema, kui kuld.

Pilk tulewikusse.

Keegi inimene ei suuda tulewikku ette kuulutada, ehk olgu et ta seda olewiku tundmise najal teeb — siis aga peab see, mis ta kuulutab, olewiku wooluste, wõitude ja edenemise-sihtide tagajärjeks ilmuma. Loodusekohaselt ei wõi ju mingit mõjudust ilma põhjuseta olla, ja teiselt poolt mingit põhjust, mis mitte mingi eelkäiwa põhjuse tagajärjeks ei oleks. Iga sündmus on igawese looduseringkäigus põhjuseks teistele sündmustele, mis omastkohast edasi mõjuwad; sellepärast ei saa looduses mingit sündmust olla, mis põhjustest lahkuksiwad.

Iga wäiksem atom rändab kindlaste määratud raba, mis kõigi teiste atomite mõjumise waral temale ette seatud; niisama nagu ükski taewatäht ei saa minna kuhu ta tahaks, waid peab kindlat rada pidama. Meie teame sellepärast, et terwes looduses walitsewate jõudude kogu just nii suur on, kui need jõud kokku annawad, mis atomite wahelist liikumist korraldawad. Ja sellekohaselt teame ka, et kõik ajaloo sündmused, terwe taewalaotuse kujunemine, terwe organline ja mitte organline loodus, kõik hingelised ja hingeta olewused just sarnaseks on kujunenud, nagu kõigi wastastiku mõjuwate atomite-jõud lubawad.

Looduses ei ole juhtumist. Ei ole mingit õnne ehk õnnetuse mahti. Meie elu ilmub ainult wäikeseks osakeseks suures taewalaotuse arenemisekäigus, ja isegi meie „waba tahtmine“ on ette määratud, just nii tahtma ja mitte teisiti kui ta praegu tahab; sest kui tahtmiseks mingit põhjust ei ole, siis saame meie niisamawähe tahta, kui päikene wõiks oma teelt ära eksida, kui mingit eksitajat ei leidu.

Kui meie nüüd kõiki mõjuwaid jõudusid, nende tugewust ja hoogsihti täieste tunneksime, siis saaksime meie kaugele tulewikusse silmitseda. Aga et meie teadmine — olgu ta kui suur tahes — ometi liiga wäikene on, siis ei wõi meie muud teha, kui oma senisiste teadmiste najal katsuda, tulewiku edenemise kohta üleüldiseid sihtisid endale ette kujutada.

Mida wõime meie ette kuulutada?

Ometi on mõndagi, mida meie wõime oma puudulikust teadmisest hoolimata kuni teatud piirini kindlaste ette kuulutada. Näituseks wõime kinnitada, et inimestesugu edasitungimine nüüd kiiremal käigul saab sündima, kui seniajani, ja et aatelisele täiusele jõudmise aastatuhat nii wäga kaugel ei olegi, kui enamaste arwata armastatakse.

Meie aeg on mehanikliste ja keemialiste ülesleiduste aeg. Ta on teadusline ajajärk, ja ainelise täiuse andja; temale saab ühiseluline ajajärk järgnema, kõlblise ja mõtteteadlise täienemise ning kõrgema hingelise kultura arenemise ajajärk — kühebalt, waimliste ja kõlbliste loomuomaduste õitsemise ja küpsemise ajajärk.

Juba praegu seisame meie — laiaa inimlikult waatepunktilt — märksa kõrgemal astmel kui wanaaja inimesed. Wanal ajal ei tunnistatud asju, nagu meie ajal iga inimese loomulikud õigused on; ja rahwas, kellel wõimalust teise riisumiseks ning orjusesse sundimiseks oli, pidas rumaluseks ja häbiks, seda tegemata jätta, teist mitte riisuda ja teda mitte orjusesse kassida.

Kui Julius Cäsar rahuliste läbirääkimiste jooksul salatigedalt germanlaste laagri kallale tungis, ja akssadawiiskümmendtuhat meest, kes mingit kurja ei teadnud karta, paari tunni jooksul maha nottis siis ülistati teda Rooma politika meistriks, ja täie õigusega, sest roomlased ei teadnud ju neist germanlastest endale mingit tulu oodata.

Uuema kultura tähtsamate wõitude hulka peame aga just inimeste tululikkuse kaswamist arwama. Ja meie päewil ei peetaks ainult werejänuliseks tooruseks, waid otse andeksandmata inimese-elude pillamiseks, kui keegi wäepealik kawatseks rahuliku naabri abita kallale kippuda ning seda wiimase meheni maha nottida.

Inimestesugu õnneks kaswab ühtelugu arusaamine selle kohta, et terwe maailm, milles meie elame, muud ei ole kui üksainus suur isamaa. Isamaalsuse tunne usaldab juba nüüd rahwuslistest piiridest üle minna. Kaswamas on rahwuswahelise wendsuse tunne, ja alaliselt elawamaks kujuneb äratundmine, et päriselt kõik inimesed ühe ja sellesama laua ääres sööma wiibiwad ja ühe ning sellesama tulukese paistelt sooja otsiwad. Ja igaüks arwaku isegi, kas tulukese soojus ei meeldi temale siis enam, kui ta ka teisi laseb selle weeres soojendada; ja kas ei tekki temal endalgi wastikut tunnet, kui ta tuld enda monopoliks teeb ja teisi wälja külmetama kihutab?

Pool suutäiest, mis teisega jaotatud, maitseb kui terwe suutäis, mis terwiga oma suhu pistetud. Ainult täieline sarnaduse maitsemises kindlustab selle lõbu püsiwust.

Warade ühendamine.

Carnegie asendab sadande raamatukogud suurde majasse „maailma“, milles ta terwe inimestesuguga ... elutseb. J. P. Morgan seab selle maja seintele laiaid piltisid, mida ta oma riigi muuseumitele annetab. Rockefeller kulutab miljonisid oma wõimu suurendamiseks ja endale lugupidamise muretsemiseks, sest ta ise ja tema lapsed peawad seasamas maailmas elama kus teisedki inimesed endale asupaika leidnud. Inimesearmastajate hulgad annawad igal aastal suuri summasid linnale kaunistamiseks ja teewad asutusi mitte ainult teistele waid ka iseendile palju ilusamaks.

Keegi suur Prantsuse mõttetark ütles korra täie õigusega: „Kõik seadused, kõik mõttetarkus ja elukunst kujuneb ainult järgmiste juhtmõtete tarwitamise waral: Pea puhast; kaswata enesest ja ela kaasinimeste heaks, et nad ka sinu heaks elaksiwad.“ Ja mees kes niisuguste juhtmõtete järele elab, on tõeste kõige tublim ärimees.

(Järgneb.)

tõthe jaota Persia jalaw ja suurtükiwägi haksas [illegible] peale tuld andma, kes sellesamaga [illegible]. Lahing wältas terwe päewa.

Saarnikuwäe wastu ei [illegible] sidest midagi [illegible]. Nende juhid saiwad haawatud, muist põgenesiwad ära. Walitsus jäi jällegi seekord peremeheks.

[illegible] Persia korralagedus teaduwaks sai, paksusiwad wäljamaa ajakirjanduses sõnumid [illegible], nagu saadaks wenelane oma wäge Teherani. Need sõnumid on ekslikud. Wenemaa ant sõjawäge Persiasse ei saada.

Kodumaalt.

Kärgust. Möödalänud aastal sai Kärgu mõisaomanik F. v. Hippius loba oma mõisa maa peale aptekit asutada. Mõisaomanik otsis rohuteadlast, kes temale antud õiguse oleks selle tegelikuks tarwitamiseks omandanud ja siin apteki asutanud. Et seda aga sent ei leidunud, siis pidi ta, et saadud apteki awamise luba mitte kaotada, mis 18. juulil s. a. oleks sündinud, ise apteki awama. Esialgseks apteki sisseseadjaks oli endine Koje kihelkonna apteker hr Johanson, kes Koiel praegu kõster on.

18. i. k. p. sõitis maakonna tohter W. A. Kröger ühes kreisi loomaarstiga J. Pajuga automobilil siia et apteki ruumisid ja sisseseadet üle waadata, mille üle ta kubermangu arsti walitsusele protokolli saatis. Sellest ajast saadik on ka apteek awatud. Praegune aptekipidaja on rohuteadlane hr. Schoer Tallinnast, kes kõigest kaheks kuuks kaubeldud on — ja et selle aja jooksul apteek ära tahetakse müüa. Müümise põhjuseks on see, et apteki omanik ise siin ei ela ja apteki pidamine nõnda tale raskusi walmistab. Nagu kuulda, mõtleb Tõstamaa kihelkonna apteker hr. Schulz siia tulla.

Esimesi päewadel, mil aptek awatud, on tal rohtude wäljaandmisega tööd küllalt olnud, mis näitab et selle järele tarwidust on olnud, ja mis apteki kestwuseks panti wõib pakkuda.

— Hobusepostijaama asjus. Möödaläinud kewadel sai kohalikkude elanikkude poolt Liiwi kubermangu maakassawalitsusele hulga allkirjadega palwe ära saadetud; kus Kärgu mõisa maa peale Ew. Luterusu usu kiriku juure hobusepostijaama asutamiseks maa[kassa] [illegible] sõiduhobuse pidamiseks abi paluti. Misjaomalgise palwe andis ka mõisa omanik von Hippius ja kohalise Greeka-Õigeusu kiriku nõukogu [illegible] üdse. Wiimaks, kui nende palwekirjade peale wastust ei saadud, sõitis von Hippius Riiga, et suusõnal selle pärast rääkida. Talle on seal nimetanud, et maakassa walitsus selle juures kahtleb, kas hobusepostijaama järele siin ka wajadust on, sest et enne siin kaks postijaama enneast wäljaarenud ei ole ja kinni jäänud, nõnda wiimane alles 1905. aastal Kaisma mõisas. Kuigi hra von Hippius näitas püüdis, et nüüd tarwidus hobusepostijaama järele edenenud eluga ja peale selle weel mitmete uute asutuste juurde tulemise läbi, nagu postijaoskond, aptek, siis talurahwa põllupank Nila piskonna maad Kaismal j. m. tasuwanud on, jäädi maakassa walitsuses nõhtawaste selle juurde, et nad omalt poolt abiraha mitte ei taha lubada.

Et aga siin pool asja weel lõpetanuks ei arwata ja oma soowi juurde — siia hobusepostijaama saada — kindlaks tuleb jääda, siis saadawad endised palujad weel selles asjas igaüks oma palwekirjad ära, kus kõige rõhuga paluwa ajutuse wajaduse peale tähendatakse näidata.

— Peris kerjaja. Hiljaaegu käis siin üks wanapoolne naisterahwas ümber, kes enda Jakobist Halinga wallast ütles olewat, kus ta ühe taluperemehe juures korteris ütles olnud, mis äraõõledes temagi riided ja wiimse waranduseraatukese ära hääwitanud. Ise olewat ta lesk kolme wäikese lapsega, kelledest üks Wändras tummade koolis olewat, kelle eest õpetaja koguduse korjandusega koolirahu maksewat. Wanne nutab ja näitab üht ja teist selgas olewatest riietest, mida talle sealt ja tealt antud.

Ja nõnda andis talle siingi mõnigi hääd kustutuseks. Nagu nüüd pärast kuulda, on see elukutseline tulekahju ajaja olnud, kes Jakobi pool juba sellega kõigile tuttawaks saanud. Kord oli ta ühes, kord teises kohas korteris olnud, mis tulekahju kannatanud. Ta on ühe sealse mõisa moonamehe naine, kes wahest nädalate kaupa mehe juurest „tulekahju ajamisel" ära käib. Siin oli ta mitu päewa ühes saunas korteris olnud, kus ta kõrtsi juurde käies enamiste saadud asjad ära müünud ja raha ära joonud. Päewas joonud ta nõnda mitu pudelit wiina ära. Kui siin juba kõik kohad läbi käidud, läinud ta Jakobi poole jälle edasi, et teel, nagu kuulda oli, oma tulekahju häda üle kaebada ja nõnda kaastundlikkude inimeste heategewust kurjaste pruukida.

Jakobist. Õnnetus automobili läbi. Hiljuti sõitis Pärnu maakonna arst Dr A. Kröger ühes kreisi loomaarsti J. Pajuga automobili Kärgu poole sealset uuelt asutatud apteki ülewaatama. Pööramere mõisa sulased oliwad põllult rukkid wedamas, kui tohtrid sealt automobiliga läbi sõitsiwad. Sulane Hans Juhanson tõusis wankrilt maha, kui ta isesõitwat wankrit nägi ligineman, et hobuseid suu kõrwast kinni hoida. Kartjad hobused aga kiskusiwad mehe oma jalgade alla ja tegiwad talle tublisti wiga. Arstid andsiwad mehele küll abi ja sõidutasiwad ta Kärgust tagasiminekul Jakobi kihelkonna tohtri Dr. W. Herbsti juure rawitsemise alla. Mees on praegugi weel haige. Kas ta saadud wigastusest ülesüldse parandada wõib, on küsitaw.

Wändrast. Kihelkonna tohter M. Wolz, kes wäljamaal puhkeseesonnal käis, on nüüd jälle tagasi jõudnud ja oma tööle asunud. Waheajal oli siinses juures kihelkonnas arstiabi saamisega juba üsna täbar lugu: lähemad arstid oliwad Toris ja Jakobis, kuhu aga siit mitmedkümned wersta maad on, mis sumisel tööajal palju aega sõitudega ära raiskab, waesematel inimest[el] aga, kellel hobust pole, niisugune pikk teekond wõimatuks jääb ette wõtta. Warematel aegadel töötesiwad meie kihelkonnas kaks tohtrit, kuna neilgi tööd küllalt oli. Jürgens'i surmaga jäi praegu [illegible] tohter üksi. Olen kuulnud tohter Wolz'i [illegible], et tal töö juba üle jõu hakkab käima. Ja tõeste, kus seda imestada, et meie kihelkond oma üle 10,000 elanikuga juba isegi ühele mehele tööd küllalt annab, ehiotsipaid tarwiliselt rahustada ja selle juures ka weel seda tähele panna, et lähemaste naabrusesse, nagu Kärgu, Suure-Jaani ja Raplagi kihelkondadesse siinsel tohtrit sagedaste on tarwitatud, siis peab ütlema et see üle ühe inimese jõu käib, kuna mõnel tohtril ühe haige pärast sagedaste mitukümmend wersta ära tuleb sõita. Sellepärast oleks küllalt tarwiline, et siin ehk lähemates naabruses kegi tohter asuks. Tööd saaks juba küllalt olema.

Lellest. Haiguse pärast teenistuse kohustest wabastatud on kohalise postiosakonna ülem hr. K. Rosenstein Liiwi ja Peterburi kubermangudesse 18 juulist s. a. 20. päewaks.

Kaismalt. Õnnetus. Hiljuti kukkus Kandiwa talu peremehel M. Kontometil hobune kaewu ja uppus ära. Kaew, mis ilma rakkedeta, oli madala aia ääres, must hobune, kes ühes teiste hobustega lahti oli, joostes üle aia hüppas ja sisse langes. Ilma rakkedeta kaewuga juhtub külades sagedaste õnnetusi. Parem aga oleks karta, kui kahjatseda, nagu Eesti wanasõna hoiatab.

Narwast. Joomapidud lõpewad ikka kurwalt. Et pidud, mida kangete jookidega pühitsetakse — mõned ütlewad: kroonitakse — ikka ja alati, kurbade tagajärgedega lõpewad, seda on minewik küllalt selgeste näidanud ja seda tõendab ka Iwanilinna Tuletõrjujate Seltsi pidu, mis pühapäewal, 25. juulil linna jalutusaias toime pandi. Juba pidu alguses nähti jalutusaja ligidal mitmekarwalisi isikuid tolgendamas ja pillumas; nende seas üteldi palju lihtsamaid naisterahwaid ja pikanõpumehi kaltsakaabkalid olewat. Uhesõnaga walik oli suur. Uhte noortmeest, kes wiinast liig palju julgust oli saanud ja rahu rikkus, tassisiwad esite kaks linnawahti politsei poole; aga kui juurerammuga noormees mõlemad linnawahid oma alla maha keeratas, siis kutsuti weel kolmas wõegamees appi. Nüüd alles saadi rammumehest jagu — ja toimetati politseiputkasse „wälja magama". Kümnekond rahulikka pealtwaatajaid awaldasiwad kõrist kahetsust, et linnawalitsus nii sagedaste jalutusaia pidude pidamiseks ära annab, pealegi weel niisuguste pidude pidamiseks, kus katalt alkoholi tarwitatakse. Rahulik linnakodanik ehk tööline, kellel argipäewal jalutamiseks aeg puudub, peab pühapäewal, kui ta jalutusaeda tahab minna, rahaga sissepeasemist lunastama.

Ehk küll pidu mineswal pühapäewal pidu õige rutu ära lõpetas, siiski arwasiwad tuletõrjujad heaks oma depoosse minna, kus siis alles pärispidu, s. o. joomine lahti peases. Ja millega see lõppes?

Hommiku poole ööd läinud üks nendest pidulisist, Popowka küla noormees, jaobnud peaga lootsikuga jõele, et hommikuks koju sõudeda. Kuid mees ei suutnud lootsikuga ümber käia, ajas selle kummuli ja wajus ka põhja.

Kuidas meeldib wiinawendadele niisugune pidu tagajärg?! Misütlewad nüüd selle kohta noormehe lähemad omaksed?! Kas ei peaks rahwas ometi kord niikaugele jõudma, et alkoholilised joogid pidudelt täieste wälja tõrjutaks. Walus, tõeste walus ja häbi on kuulda, näha, kui selletarnaseid juhtumise ikka ette tuleb.

Kuule järgi peetawat Iwanlinna tuletõrjujate aastapidu 8 augustil ära; see on jälle päew, millal kirjeldamata mõõdul õlut ja wiina ära neelatakse. Lendu lastakse wist üle 500 rbl..

Kas ei wõiks aastapidu tõeste mitte teisiti ära pidada?!

Palamuselt. (Tartumaalt.) Tööliste puudus. Tihti on ajalehtedes kuulda, et põllutöölistest suur puudus on. Sedasama kaebawad mitmed peremehed ka meie pool. Selle nähtuse põhjused on siin muidugi needsamad, mis mujalgi: kleiliga pikk tööaeg, wäike palk ja kõrk ümberkäimine. Paljud töölised on siit linnadesse rändanud. Mitmed on ka Wenemaale ja Siberisse, iseäranis Wologda ja Jeniset kubermangudesse wälja rändanud. Paljud tahawad weel minna. Wäljarändajad kirjutawad, et seal õige kergete tingimustega niimiseks maad saawat.

Weetrist. Pikesõnnetused. 22 ikp. läi pikne Olewõlia aidamehe [illegible] korstnast [illegible] ja [illegible] 12. aastast poisikest, kes seile [illegible] ahju ees mängis. Esimene poiss jäi surnult maha, kuna teine ainult ehmatusega pääses. — Küti wõljas lõõnud pikne talli katusesse ja purustanud kuus paari sarikaid ära, kuna katus terweks jäi. Samal korral on pikne ka metsas hulga puid, telefonipostisid ja üht-sünnt katusehari ära purustanud.

Lätimaalt.

Liibawist. Tooruse tagajärg. Liibawist sõitis taluperemees M. W. oma abikaasaga koju poole ja hakkas tee peal teadmata põhjusel naist peksma. Õnnetu naine põgenes mehe tooruseawalduste eest metsa ja sest ajast saadik ei tulnud ta koju. Kolme päewa eest nähti naisterahwast kulagil talu lähedal, aga kui tema lähedale mindi, peitis ta end eest ära. Mees otsib nüüd lastega üldmata oma naist, kuid asjata. Arwatakse et M. naise peast segaseks on läinud.

Soomemaalt.

Kõigekõrgemalt poolt antud käsukirjad:

I.

Jumala armust Meie, Nikolai Teine, Wenemaa Keiser ja Isewalitseja, Poolamaa Kuningas, Soomemaa Suurwürst jne. j. n. e.

Kuulutame, et Meie oleme heaks arwanud Soome kindral-kubernerile kindral-leitnant Seynile käskida 1./14. septembril 1910. a. kokku kutsutud Soome maapäewa Meie nimel awada. Käsukirjale on Keisri Majesteet olla kirjutanud

„Nikolai".

Peterhofis, 27. juulil 1910. aastal.

Minister — riigisekretar Langhof.

II.

Jumala armust Meie, Nikolai Teine, Wenemaa Keiser ja Isewalitseja, Poolamaa Kuningas, Soomemaa Suurwürst jne. jne.

Anname teada meie kõigile truudele alamatele, et Meie heaks arwasime Meie poolt 7./20 juulil 1906. a. kinnitatud maapäewa põhiseaduse § 19 põhjal 1./14. septembril 1910. aastal käskida erakorralisi maapäewa kaheks kuuks kokku kutsuda ja maapäewa saadikute kohuseks seisab: 1) riiginõukogu ja riigiwolikogu poolt wastu wõetud ja Meie poolt 17. juulil s. a. kinnitatud Soomemaasse puutuwate seaduste andmise korra ja ülesrikkise tähtsusega määruste põhjal põhjalikud määrused wäljatöötada, mille järele Soome suurwürstiriigi elanikude seast riiginõukogusse ja riigiwolikogusse saadikud walida tulewad ja ka saadikud ära walida;

2) kutsume sellesama seaduse põhjal saadikuid järgmiste seaduseprojektide kohta oma arwamist awaldama:

a) Wene alamate Soome elanikudega ühesõiguslikseks tegemise seaduseprojekti üle;

b) isearalise sõjamaksu maksmise üle Soome riigikassast sissiline wäeteenistuse asemel Wene riigile.

Kõike seda silmas pidades käsime Meie maapäewa saadikuid Meie tahtmise täitmiseks määratud ajal Helsingisse kokku tulla.

„Nikolai".

Peterhofis, 27 juulil 1910. aastal.

Minister — riigi sekretar Langhof.

Enesetapmiste wastu Imatral.

Et Imatral õige palju enesetapmisi ette tuleb, siis otsustasiwad Imatra wõõrastemaja pidajad sillale kaitsewõrgu seada, et enesetapja wõõrwõrku langeb.

Paljud kutsuwad seie pool olewat silda „enesetapjate sillaks."

Kaugemalt riigist.

Katk Odessas.

„Russkoje Slowo" teadete järele laguneb katk Odessas ikka rohkem laiale. Ka ametlikult teatatakse, et katk iga päewaga uusi linnajagusid oma alla wõtab. Kuni 25. juulini oli haiglates kuus inimest, kes bakterioloogilisel järelkatsumisel katkuhaigeteks oliwad tunnistatud. Peale selle toodi wiimsetel päewadel haiglatesse neli katkukahtlast haiget, kellel järelkatsumisel ka katk leitud olema. Nõnda on Odessas praegu 10 katkuhaiget, kelle juures selle hirmsa taudi üle kahtlust ei wõi olla. 25. ja 26. juulil on uuesti 5 katkukahtlast haigusejuhtumist registreeritud. „Retschi" teadete järele on Odessas praegu 12 katkuhaiget ja 10 katkukahtlast haiget. Katku algusest saadik on 17 inimest haigeks jäänud ja 5 ära surnud. „Birsh. Wed." kirjutatakse, et arstid ühel häälel tunnistawad, et Odessa pinnal katku pesad olemas on. Wiimase 8 aasta jooksul on Odessas kahtlemata katkuhaigusi ette tulnud, mis tähelepanemata on jäänud. Seda tõendab asjalugu, et esimesed katkuhaiged hariliikudeks haigeteks arwati ja üleüldistesse haigemajadesse asetati. Aleksandria maakonnas olewat agitatorid ilmunud, kes rahwa umbusku arstide wastu äratawad.

Intendantide ametist lahtilaskmine.

28. juulil on käsukiri wälja antud, mille põhjal järgmised 12 tähtsat intendanti ametist lahti lastakse: ringkonna intendantide abilised: Moskwas — polkownik Matkewitsh ja Odessas — polkownik Wassiljew, 22 jalawäe korp. intendant polkownik Dutow, peaintendantiwalitsuse esimese jaoskonna ülem polkownik Mikini, mooralaaduse reweiwaatajad: Peterburis — polkownik Glotow, Krementshugis — polkownik Tomin, Tambowis — polkownik Kalning, Irkutskis — alampolkownik Fantihenko, Sweaburi kindluse intendant polkownik Sokalski, Iwangorodi kindluse asetäitja intendant alampolkownik Iljuschkin ja Irkutski asetäitja intendant alampolkownik Birukow.

Uputus Kesk-Asias.

„Russkoje Slowole" teatatakse Ashabadist, et seal mägedes ennenägemata wihmawaling ja rahesadu olnud. Orgudesse kogunes 4000 ruutwersta laiuselt wesi, mis kange hooga Kisil-Arwati ja Iskanderi wahelise raudteeliini peale tungis. Kaheksajalaline raudtee sild, mis hiiglasuurte kiwipostide otsas seisis, langes ühe minutiga kokku. Wesi lõhkus tee ära ja murdis telegrafipostid maha, häwitas iga takistuse enda eest. 28. ülesõidu kohal pidiwad inimesed maja katustele põgenema. Nende warandus, loomad ja kodulinnud wiis häwitaw laine enesega kaasa.

Igasugune ühendus muu ilmaga oli mitu päewa takistatud. Wiimaks läks korda abirongisid kohale saata. Ligi 600 töölist pandi teed parandama. Rongidekäigu jalalesaadmiseks ehitati äralõhutud silla asemele ajutine kerge sild. Ajutise silla ehitamine wõiab mitu kuud aega. Kahju, mis uputus sünnitanud, on wäga suur.

Mitmelt poolt Kesk-Asia raudteeliini äärest teatatakse kohutawast häwitusetööst, mida wesi teinud. Palju majasid on ära lõhutud, hulk kariloomi hukka saanud; on muidugi ka inimeseohwrid. Kiis kirgislaste elumaja on ühes nende 16 elanikuga wee läbi ära wiidud. Kõik 16 hinge on ära uppunud.

Peterburist. Kadunud õhusõitjad. 27. juulil kell 8 õhtul tõusis linna gaasiwabriku hoowist ülewenemaalise aeroklubi õhulaew „Wassili Korn" üles. Õhulaewas oliwad: juht, kindralstabi polkownik E. J. Odintsow ja reisijad: teedeinseneride instituudi professor N. A. Rõnin ja aeroklubi nõukogu sekretar N. A. Srebinski. Õhulaew lendas esite, tugewast hooglisest tuulest kantud, Balti raudtee liinil Riia poole, pärast aga keeras ta mere poole. Erateadete järele nähtud õhulaewa 27. juulil kell 10 õhtul Oranienbaumi kohal. Sellest ajast on mitu päewa mööda läinud, aga õhulaewa kohta ei ole senini mingisuguseid teateid saadud. Aeroklubi liikmete seas sünnitab see suuri ärewust, seda enam, et tuule kangus ja siht õhusõidule sugugi soowitawad ei olnud.

Moskwast. Sigade söötmine waeste kulul. „Utro Rossii" teatab wäga iseloomulikkudest kuritarwitustest, mis linna töömajas ette tulnud. Selgus, et summad, mis linnawalitsus töömaja tööliste ülespidamiseks määranud, sugugi oma kohale ei ole läinud. Nendest summadest on suurema osa töömaja ametnikud oma sigade ja lehmade söötmise peale ära tarwitanud. Sead läksiwad rasma, aga waesed töölised, kes 12 tundi päewas tööd pidiwad tegema, näljisiwad.

Saratowist. Mässulise kompweki lugu. Nagu meie omal ajal teatasime, anti üks Saratowi kompweki-wabrikant sellepärast kohtu alla, et ta kompwekisid on walmistanud, mille paberi peal M. J. Herzensteini pilt ja järgmine pealkiri: „Rahwa karamel." Maa ja wabadus. „Reformi" wabrik.

Läbiotsimise juures korjati tarwitamata jäänud „mässulised" kompweki-paberid ära ja ühtlasi ka 15 naela „mässulisi" kompwekisid.

Asi läks kuni siseministeeriumini, kust otsus tuli:

— Kompweki-paberid ära häwitada, aga kompwekid wabrikandile tagasi anda.

Aga wabrikandile tuli lugu siiski kallim maksma. Nende päewade sees trahwis kuberner teda administratiwsel teel 200 rublaga.

Nagu „Russkoje Slowo" kuuleb, ei ole wabrikant kuberneri teguwiisiga rahul, waid kaebab siseministeeriumile.

Warschawist. Senator Reidhardt ja Poola keel. „Warsch. Slowo" teatab, et senator Reidhardt ühe Warschawi walitsuseasutuse ülema tähelepanemist selle peale juhtinud, et ametnikud-poolakad isekeskis Poola keeli kõnelewad. Sellepärast on ülem ametnikudele-poolakatele meelde tuletanud, et nad sellekohast käsku peawad täitma ja edaspidi walitsuseasutustes ainult riigikeelt kõnelema.

— Seltsi kinnipanemine Poola keele pärast. Nagu „Birsh. Wed." kuulewad, on Wlodawa põllumeesteseltis sellepärast kinni pandud, et ta asjaajamises Poola keelt tarwitanud. See aga ei ole seltsidel nendes kohtades, kus wenelased elawad, lubatud.

Päewauudised.

Walitsus.

Nimetus. Kuberneri kantselei walitsejaks [illegible] wanemaks [illegible] on kolleegia asessor Nikolai Bobrukstii linnast nimetatud.

Puhkus. Puhkusele lubatud on Eestimaa kubermangwalitsuse ehitusosakonna insener Herastow kuni 1. septembrini.

Eestimaa kameralkoja archiwarius Kroijing on üheks kuuks siseministeeriumi kubermangudesse ja Balde [illegible] wanem raamatupidaja Rand kaheks kuuks wäljamaale omal pahkusel lubatud.

Uur.

Anton von Perfalli järele H. O. 15

Kuu tõusis udusest metsa taha üles ja walgustas seda tumeda walgusega.

„Tule ometi, Kjawer, tule!" manitses naine.

„Kui aastate kaupa on oodatud, nagu mina, siis ei ole minutitest nõnda lugu," kostis mees, „ma tean ju ometi, mis ma teen — oleks aga ilus lugu, kui selle kelmi käsi teisiti läiks."

„Tema käsi käib aga teisiti," kostis naine, „miks meile siis waletati. Ta tütar on juba kaks aastat abielus. Tema elab oma laste ja lastelaste juures kõige suuremas rahus Sinu uuriga tükis. Jäta mind selle rumala jutuga rahule, mul on häbi kui selle peale mõtlen."

„Oota aga ära, mis teawad inimesed armastusest ja rahust — nad mõtlewad aga seda, sest et seal raha on. Ma tean mis ma tean ega lase ennast eksitada."

Waikides sammusiwad nad edasi, mets lõppes ära. Kuu, mis nüüd udust wabastatud, paistis selgeste ja kallas oma tumedat walgust maakoha peale.

Heinamaal oli wärske hein wäikestes hunnikutes ja lõhnas magusaste; eemal kuuldi laulu häält.

Mees seisis wagusi kepi najal. Lossi sarnane ehitus läikis eemal kuuwalgusel, tema taga oli tume mäekõrgustik, see oli Kaje talu.

Seda wahtis rändaja.

„Noh, kas tal on siis õnnetuse nägu?" ütles naine.

„Kannata aga, Karliine, seda teeb kuu, [illegible]

Nüüd [illegible] ta [illegible] naine tem. järele

Paar sulast ajasiwad hobuseid metsast koju, hobuseid, keda nähes rändaja süda liigutatud oli. Hobustel oliwad laiad seljad ja tugewad liikmed ning painduwad liigutused, nad läksiwad tantsides sulaste ees. See ei olnud mitte õnnetuse sarnane.

Tallist kostis weiste ammumine, kõigest üle kostis aga saeweski mürin, kuna ühest kõrwalisest hoonest, mis nii wabriku laadi wälja nägi, paks, punane palaw suits wälja tuli ja linnase lõhna laiali laotas. Tööd tehti kibedaste — ka see ei olnud õnnetuse tundemärk.

Naine hakkas naerma: „Noh, mis Sa nüüd ütled?"

Kjawer hakkas saatusega tõrelema.

Nad jõudsiwad hoonete juurde, õllewabrik, saeweski, tallid ja laut pool weel kibe tegewus; raudwäraw, mis lossiparki wiis, oli weel lahti. Rändajad astusiwad kartmata sisse.

Kastanja lehed oliwad tule läbi, mis lossis põles, walgustatud. Sealt kõlasti laulu häält tsitteri saatusel, ja selle wahel kuuldi ka lapse häält.

„Küll me nüüd näeme," ütles Karliine.

Nad läksiwad põesaste warjus lähemale. Nüüd wõisiwad nad näha.

Noor, lumiwalge kleidiga naisterahwas laulis, noor mees, kelle ees wäikene laps seisis, istus seal kõrwal ja kuulas. Warjus, poolpimedas, istus wanarauk sõidutoolil, ta hallid juuksed läikisiwad tumedal walgusel.

Rändajad ei usaldanud hingata. Kjawer hoidis krampliklult Karliine käest kinni, surutud nuuksumine tuli ta kurgust kuuldawale.

„On see õigus, Karliine?"

Karliine ei wastanud, ruugejuukseline [illegible] noore mehe põlwe peal kätkestas tema [illegible] tähelepanu nii [illegible] hakkas mees lauliat kaela ümbert kinni ja andis talle suud. Siis pööras ta näo just walguse poole. Karliine ei suutnud imestusehüüet tagasi hoida — „Tooni!"

Noor mees kargas püsti ja waatas põesaste poole. — „Kes seal on?"

Kjawer pillas kepi käest maha ja astus wälja, käed laiali.

Noormees tuli talle wastu.

„Tooni kas Sa ei tunne mind enam?" Siis tundis ta, kuda noored käed ta ümbert kinni hakkasiwad.

„Ja ema? Ema?"

Karliine astus wälja. Ta ei teadnud isegi, mis temaga sünd's. Ta langes poja jalgade ette.

Poeg tõstis ta üles. „Ella, laps, [illegible] hüüdis ta „Mu wanemad, mu armsad wanemad. Oh õnne! Oh õnne! Miks Te enesest kuhugi teatust ei andnud? Rääkige ometi! Tulge ometi, mu Ella, mu wäikene Karliine!"

Kjawer äigas otsaesist ja waatas segaselt enese ümber — siis jäi ta pilk sõidutoolil istuwa rauga peale peatama.

Pikkamisi astus ta tema juurde.

Kõik waikiwad.

„Herra Pändergast?"

„Jah, herra Poschenrieder — Pändergast," ütles wanarauk.

Kjawer astus ta ette.

„Jah, waadake aga, mina see olen, uur ei ole enam õunapuu all, ta on põlenud. Tooni andis ta ära."

„Ometi! Jah, siis usun ma seda," ütles Kjawer.

„Olge rahul, armas mees, uur oli siis täita, ma wannun seda Teile, herra Poschenrieder. Midagi muud oli Kalel maha maetud — armastus. See on aga üles tõusnud ja saatis kõik selle ime korda. Andke mulle kätt — andke andeks — — Teie ja Te, abikaasa — ja Te saate seda pea ise näha —"

Kjawer ei wiiwitanud. Mis wanamees ütles, seda oli ta ise juba ammugi tundnud — ta surus rauga kätt.

Laps oli juba Karliine süles. Armastuse ime oli tema südames juba ammugi ette walmistatud, mis nüüd puuduwat, ammugi igatsetud karastust endale sisse imes.

Wiimane wari oli Kaie talu pealt taganenud.

Hiljem tunnil alles mindi tuppa. Ella wiis ja tuppa, Karliine läks lapsega järele. Kjawer aga hoidis poja tagasi, teda piinas weel midagi.

„Utle mulle, teie põletasite uuri ära, kuulsin ma, aga tuld ei põle ju mitte ära. Mis selle jäänusega tegite?"

„Mis Sa mõtled küll isa?" Kjawer ütles tõsises mures. „Tooni, ma hoiatan Sind, ära nalja niisuguste asjadega."

„Waata sia." Tooni tõstis sõrme üles, sõrmus läikis kuuwalgel ta sõrmes. „Meie laulatuse sõrmused."

Kjawer jäi seisma ja waatas tardunud pilgul sõrmuse peale, katsus seda aralt, siis waatas ta kahedusega poja peale — wiimaks langes ta nuuksudes poja rinnale. „Oh mina narr, päris narr! Ni hilja — hilja!"

„Weel mitte hilja, isa," trööstis Tooni temaga tuppa minnes.

Uuri waim ei teinud Tooni ja Ella sõrmustes enam midagi kahju. Waid just selle wastu, kui kõige wähem häbadust oodata on, siis tõsub ta üsna tasa manitsuseks sõrme wastu: armastage üksteist, ainult armastuses on õnn.

(Lõpp.)

Kuramaa kuberner, jäägermeister Knjasew, nimetatawat Irkutski kindralkuberneriks.

Talurahwa põllupanga tegewus. Talurahwa põllupank on 1908. aastal kõigest 572.000 tiinu maad ostnud, seega poole wähem kui aasta enne seda. Ka on 1908. aastal põllupangale wähem maad müüa pakutud, kui enne seda. 1908. aastal ostetud maa eest maksis pank läbistikku 96 rubla tiinust ja müüs 116 rubla tiinu ära.

Sissetuleku maks. Rahaminister Kokowtsew on neil päewil seletanud, et ta s i s s e t u l e k u maksu sisseseadmist tungiwalt tarwilikuks peab. Sissetuleku maksust tulewat kroonule aastas wähemalt 80 miljoni rubla sisse. Eelplaanis mõeldakse aga ainult 40 miljoni rubla tähendada, sest muidu on eelplaani läbikukutamist riigiwolikogu liikmete poolt karta, nimelt jõukama elanikkudeklassi asemikkude poolt.

Igatahes ootab aga rahaminister uuest maksust suurt parandust riigi kulude ja tulude eelarwele.

Omawalitsus.

Kinnitus. Paide linnawolinikud Johanson, E. Goetih, A. Almann, A. Spindler, K. Johanson ja W. Pertel, keda linnawolikogu terwishoiu kommisjoni liikmeteks walinud, ja elanduse kommisjoni walitud W. Braihe, A. Stamm, J. Schröder ja W. Pertel on a. t. Eestimaa kubernerit poolt luba saanud oma ametikohuseid tähendatud kommisjonides täitma hakata.

Kohtukoda.

Rakwere-Paide rahukogu 1. jaoskonna rahukohtuniku kantselei on 1. juulist saadik Ambiaft Tapa alewisse üle wiidud.

Kool.

Uus õpejõud Tartu ülikoolis. Wann adwokat eradotsent T i h e r n o w e t s k i hakkab uuest õpeaastast peale Tartu ülikoolis kaelakohtu-seaduse ja protsessi üle ettelugemisi pidama. Ta on Tartu ülikooli kaswandik.

„Post."

Uus seaduse-eelplaan koolide waheaja kohta on praegu haridusministeeriumis teoksil. Suwist waheaega tahetakse õpekondade kliimatiste olude järele kas pikendada wõi lühendada.

Uued metsaasjanduse koolid. Põlluasjanduse peawalitsuses on otsustatud Wenemaal uusi 4 klassilisi metsaasjanduse keskkoolisid käima panna. Nende koolide kursus jääb niisamasugune kui realkoolides ja nende otstarbe on metsaasjanduse eristehnikusi ette walmistada. Õpetus koolides saab nii hästi teoreetiline, kui ka praktiline olema. Kooli lõpetajad nimetatakse metsaülemaabideks. Uute koolide eelnõu antakse lähemal ajal rahaministeeriumi, riigi-kontrolli ja haridusministeeriumi asemikkude nõukogu kätte läbi waadata.

Ühepäewane lastelugemine algus-koolides. Haridusministeerium paneb käesolewa aasta sügisel algus-koolides üleüldise lastelugemise koolilaste ja kooliõpetajate kindla arwu teadasaamise otstarbel toime. Arwustiku kokkuseadmise otstarbeks on ka ühtlasi, selgusele jõuda, kudas seda tulewikus arendada tuleks. Selle projektiga on haridusministeeriumis ühtlasi ka täielik arwanne alguskoolide seisukorra üle teoksil.

Tööstus ja kaubandus.

Wilja wäljawedu. Tänawu 1. juulini on Wenemaalt 328 miljoni puuda wilja wälja weetud, selle seas 164 puuda nisu. Mullune wäljawedu oli sellesama aja jooksul 266 miljoni puuda suur.

Kolera ja tööstus. Donetsi jõekaewanduse ringkonnast tulewad telegrammid näitawad selgeste, kui hirmsalt kolera seal möllab. Peaaegu terwe ringkond sipleb kolera käes. Kui kolera seal iseäranis ikka edasi möllab, siis tõuseb Wene tööstusele kahju määratumaks. Sest Donetsi maakond on just see, kust Wenemaa peaasjalikult oma rauda ja süsi saab.

Kõige hädaohtlikumalt ähwardab kolera malmitööstuse peale mõjuda. Suurematel wabrikutel leidub weel 2—3 kuuks malmitagawara, wäiksemad wabrikud hakkawad aga temast juba puudust tundma.

Malmi hinnad ei ole weel küll juurelt tõusnud, see oleneb aga sellest, et malmi alati suuremal hulgal ja aastatekaupa ette tellitakse. Kui aga malmipuudus kord kätte jõuab, siis on häda möödapeasematu. Wabrikud, kes seni oma tööstust wähendama sunnitud, peawad töö hoopis seisma jätma.

Õnn on weel, et wabrikutel seni koksist ja kiwisüsist puudust pole tulnud.

Juurde olgu lisatud, et 20. juulini söekaewandustes 4059 inimest kolerasse oliwad jäänud ja 1810 surnud, raudkaewandustes 4532 haigeks jäänud ja 1962 surnud.

Seltsid ja ühisused.

Kinnitatud. H a r j u - J a a n i j a M i h k l i põllumeeste seltside põhjuskirjad on kinnitatud.

Elwa suwituskoha korraldamise seltsi põhjuskiri on kinnitatud ja selts astus 18. juulil tegewusele. Ta asupaik on Elwa jaama juures Elwa alewis. Seltsi ülesandeks on esimeses reas suwituskohtadele toiduaineid ja nimelt liha muretseda. Selle järele tulewad teede ja trotuaride parandamine ja alewi ilustamine. Elwa suwituskohta hakkasiwad Tartu elanikud juba umbes 10 aasta eest tarwitama. Pärastpoole hakkasiwad ka Peterburi elanikud sinna sõitma, mille tõttu Elwa ruttu kaswas ja suwewõtjade hulk kiireste suurenes. Suwewõeraste arw tõuseb praegusel ajal juba 2000 peale, kuid suwituskoha korraldus jätab weel palju soowida. Sellepärast on nimetatud seltsi tekkimine täieste ajakohane ja loota on, et seltsi tegewuse läbi Elwa lähemas tulewikus kõiki kulturalaimese nõudeid täitma hakkab. „Rish. Westn."

Segasõnumed.

Knut Hamsun oma 50-aastase sünnipäewa puhul. Samal ajal, kui kõige maailma kirjandus Knut Hamsuni 50-aastase sünnipäewa puhul tarbsale mehele loorberisid punus, püüdsiwad teme lähemad austajad asjata temaga teme juubelipäewal isiklikult kokku saada: Hamsun oli lihtsalt — ära põgenenud.

Wiimasel ajal elas Hamsun Esterdali lähedal mõisas, kus ta kõigest ilmast lahus segamata oma tööd tegi. Mõisas on ka telefon. Kõikide küsijate tungiwate pärimiste peale saadi ikka üht ja sedasama wastust, — Hamsun on juba päew enne juubelipidustusi kuhugile põhjapoole sõitnud ja kus ta nüüd on, seda ei tea keegi.

Ka need saiwad „pika nina", kes telefoni kaudu antud teateid ei uskunud, waid mõisa sõitsiwad, et Hamsunile isiklikult sünnipäewats õnne soowida. Nad kohtlesiwad selle üle, et Hamsun ära on sõitnud. Armatsi, et Hamsun kodu on, kuid on ennast lihtsalt ära peitnud. Siiski aga leidus tõendajaid, kes Hamsuni päew enne sünnipäewa oliwad näinud, kui ta parajaste raudtee waguniske oli istunud.

Hamsun on alati igasuguste juubelipidustuste wastu wälja astunud. Nüüd on ta oma sünnipäewal oma sõnu tegelikult tõendanud.

Torm Läänemerel. Laupäewal Lübeckist wäljasõitnud aurulaew „Deutschland", kes harilikudel oludel juba esmaspäewal pealelõunat Riiga olets jõudnud, jõudis alles teisipäewa hommiku wara siia. See hiljaksjäämine tulnud kange kirdetormi tõttu, mis laupäewa õhtul wastu pühapäewa algas ja terwelt 48 tundi wältas. Aurulaewal oli 36 reisijat peal, kaorte tagant ta just warju otsima ei olnud sunnitud, waid sõitis edasi. Ka teised laewad on tormi tagajärjel hiljaks jäänud.

Jahtlaewa „Harriet" sõitsiwad laupäewal mitmed lõbureisijad Riiast wälja Stockholmi. Aga sinna nad ei jõudnud, waid jahtlaew on sunnitud tormi tõttu Gotska Sandöni saar juures warju otsima ja edasisõitu pooleli jätma. Laew wõõras Windausi sadamasse, kust lõbureisijad teise aurulaewaga Riiga tagasi sõitsiwad.

Tagasilükatud. Riigiwolikogu presidendi palwe, et riigiduuma saadikutele alandatud hinnadega aastaraudteepiletid wälja antud (nagu Austrias), on ministrite nõukogu läbi harutud ja t a g a s i l ü k a t u d.

Metsaraiumine M u s t a m ä e (Rakwere kreisis) on Eestimaa metsataksatsiooni komitee poolt 40 aastaks keelatud.

Pandimaja pidajate kongress. Pandimajade pidajad on praegu Harkowis kongressil koos. Kongressil on muu seas otsusteks tehtud pandimajade juurde defitsiitsed [illegible] alustada, kus pandikut tarbimist hädaste kõrgemist pohaseisud [illegible].

Lätikeelne raamat „Ella Pällit" on politsei poolt 3000 eksemplaris müügilt ära k o r j a t u d. Raamatu kirjutaja hr. K r a j e n o w oli Marienburgis Lätimaal karistusesalga ülemaks ja kirjutas oma romani materjali järele, mida ta sündmustikul 1905. a. oli korjanud. Seesama roman oli aga 1907. aastal ajalehes „Swjeets" trükitamata ilmunud.

Kanged tormid, mis wiimastel päewadel puhkasiwad, on iseäranis lõuna pool Liiwimaal ja Peipsi ümbruses rohkesti kahju teinud. Warbles ja Peipsi ümbruses on palju wiljapuuaedu täitsa häwitatud, kuna mitte üksi wiljakandwad oliwad waid isegi puukroonid ja terwed puud katki murti. Peipsi järwel on torm nii suguse jõul wäsianud nagu Peipsiääried elanikud seda ainult harwa on näinud. Aurulaew „Hania", kes Tartu ja Peipsi kaldade wahel korralist sõitu teeb, oli 26. juulil sunnitud kange tormi pärast Emajõe suus ankrut wälja heitma. Ta wõis alles 28. hommiku wara edasi sõita. Laew lõhendas oma sõiduteed ja wõõras 28. õhtu hilja Tartusse tagasi. Kalamehelte „Tibeda" küla juures olla torm ühe wenelaste lodja ranale wisatanud ja tükkideks teinud. — Balti merel on mitmed purjelaewad tormi pärast oma sõidu kursi muutma pidanud. Nii purjutas Wene laew „Anna" — mille peal hiljuti teatawaks bootsmanni tõrkumine juhtus — Libawi sadamasse tormi eest warjule, kuna ta sütega Sunderlandist Riiga minema pidi.

Balti kirikureformi asjas kirjutatakse Baltimaalt oktobri ühisele lehele „Golos Moskwõ" ja mulle ajal Balti „Rella" leerist ja ja awaldatakse soowist, et ministeeriumi poolt seaduse eelnõu kallal mingisuguseid muudatusi ette ei wõeta, sest see on — ehk küll ajutise kindralkuberneri resistentsel maakondade nõukogude poolt, teatawasti iseäranis kitsendatud tingimistel wäljatöötatud, — sellepoolest ikkagi tubli, et Balti olud seaduse eelnõu läbi „orgaaniliselt edenewad."

Kirjasaatja arwab küll, et riigiwolikogus, kuhu Baltimaa Luteruse koguduste walitsuse seaduse eelnõu sisseseadmise ministeeriumi poolt barunitsele antakse, wahepealseid tülisid teemad, oma „neljaabalist" walitsuse formiliselt läbi wiia, kuid „pitrimaa annab kõik oma lootuse keskparteide peale", et need kurjadele radikalistele põhjusmõtetele mis Balti organisatsiooni edenemist püüawad takistada, tammi ette teewad.

Meie raudteed. Raudtee asjanduse kommisjoni esimees, kindral Peterow, kes raudteede majandust rewideerimas ja sel puhul ka meie linnas käis, on neil päewil Peterburisse tagasi jõudnud ja Wene raudteede kohta järgmist awaldanud:

„Minu arwamise järele ei ole seisukord Wene raudteedel sugugi halwem kui wäljamaal. Peab ütlema, et meie raudteede rahaasjanduslise seisukord küll hilgaw ei ole, kuid ta see tõesti teiab wabandust. Pealegi on kroonu minewasel ajal palju raha uute raudteede peale andnud. Praegu tõusewad raudteede wäljaminekud kiiremalt kui sissetulekud. See nähtus kaob aga pea ja raudteed hakkawad riigile lähemas tulewikus kasu tooma."

Kas see kõik tõeste just nii on, on enam kui kahtlane.

Meremeestele on uus korraldus Riia lahe märgandmise asjas wäga tähtis. Nagu „R. Westn." teatab, on Roja majakadama sisseistmiseks nüüd järgmised uued meremärgid üles seatud: Domesneesist kesthommiku (S. W.) poole on leenetemardja peale kaks musta sammast üles seatud. Öösel põlewad sammaste otsas järgmised tuled: Wesilaarepoole samba otsas — punane-walge, kesthommiku poolse samba otsas — roheline-walge. Tulede kõrgus on merepinnast 28 ja maapinnast — $19^{1}/_{2}$ jalga. Tulede paistwus ulatab 8 penikoorma peale. Tuled põlewad aasta läbi, maha arwatud 15. maist kuni 15. juulini.

Jõumees Aberg jõudis täna hommikul meie linna.

Laewaühendus Tallinna ja Naissaare wahel. 15. augustil l õ p e b korralik laewaühendus Tallinna ja Naissaare wahel, kuna korralik ühendus Tallinna ja Tiirre wahel augustikuu lõpuni edasi wältab. Kuna aga sõiduhimulisi palju on, siis saadawat weel paar lõbusõitu Tallinnast Naissaarde toime, nimelt 22. ja 28. augustil.

„Peetri kalju" jõudis kahenädalase nihkumise järele 29 juuli ko. hommikul laddewalt aulamba platsile. Praegu olbale ametis, et tugi 3000-puudalist kaljurahnu pauluse pealt omakohale paigutada.

v. **Uus märg-andmise-wiis tulekahju üle.** Minewa aasta oktobrikuus pidi linnawalitsus uue märgandmise-wiisi tulekahjude üle sisse seadma. Asjaundjaks oli linnawalitsuse poolt Wolta wabriku inshener Gangnus palutud. Pärast hoolikat läbiwaatamist tunnistati tarwis seisesade kõlbmataks. Selle järele algas linnawalitsus Wolta wabrikuga sisseseade ümberehituse pärast läbirääkimisi. Käesolewal nädalal on Wolta wabrik wiimaks omeri nimetatud märguandmise-sisteemi ümberehitamise oma käte wõtnud. Uuendatud sistem saab kuulu järele ühtlam ja armsaadawam olema. Loodetakse, et ümbertöötamine lähe kuu jooksul lõpule jõuab.

Kopli pommitamise lugu tohte saab ta „No Wremja" pilkepildi. Pilt kujutab Kopli sinukku, kes oma maja mustaks wärwib. Küsimuse peale, miks ta seda teeb, kostab ta: „Jäb waadake, wiurtükide märgiaaud on ju w a l g e d."

Suwewõeraste arw on tänawu märksa wähenenud. Mullu oli neid 5000, tänawu 3000.

Kalade katk. Kui palju halb meie kalapüügi, selle üle leiame „Riq. Zeitg." järgmise sõnumi: Waldhofi tselluloose wabrik ulub kangeste Pärnu jõe wett. Wabriku ojade halwuse ei ole mitte üksnes ainult waesed, waid kannab jões ka sistemaatiliselt kala. Selle tagajärjel saab Pärnus üksnes wähe kala.

9.—12. juulini lasti Waldhofi wabrikust solgiwee jõkke. Seal tuli tõeste kurb pilt nähe. Wared kaad põgenesid nagu hirmunuduteta agaid jõest koldule. Silmad oliwad neil suurele osal wäljas. Angerjad, need tonnimad kõrgele kaldale tiibide ja põõsaste wahele. T u h a n d e d kalad saiwad sel kombel hukka. Karpkod ja mareied püüdsiwad ainiajeid kaiu jõest, talumehed ja tööliied püüdsiwad neid korwidega kalbalt.

Mis aitawad kõik kalanduse seadused ja sonaresiid, kui sarnane seisukord edasi wältab?

Tüürimehe surm. Mõne päewa eest sai Riia sadamas tüürimees Eduard Jansen surma. Ta oli noor mees ja oma ametis wäga osaw. Õnnetus juhtus selle läbi et weolaew „Erenu" köie peale satus mis Janseni üles pildas. Surnukeha leiti alles wiiendal päewal.

Jaamaesise maks. Kui suur liikumine raudteel liikumine on, näitab jaamaesise maksu summa, mis ühel ajal kogutud. Riias oli mullune üleüldine summa $14^{1}/_{2}$ tuhat kuna see Tallinnas — nagu meile teatatakse, kõigist 2400 rubla peale ulatab.

Piiskop Mihail, kelle kinnitamise üle paari päewa eest meie lehes jõunm teatis on pärast ülekuulamist kohtuuurija poolt 400 r. kautsioni wastu wangist wabastatud. Teme on süüdistatud 73. § järele Wenes kirjutud „Kroonika taar" trükkimise ja trükki toimetamise pärast wastutusele wõetud.

Wenemaa reisuraamatud. Wenemaal on reisuraamatutest suur puudus, neid pole õigemine olemaski. Teedeministeerium tahab nüüd seda häda parandada ja kutsub sellekera-kirjutajaid üles. Erakirjutajate agendid saawad prii sõidupileti.

Õnnetused ja kuritööd.

h. **Haawamine lõhkewa kuuli läbi.** 29. juulil umbes kell 7 hommiku läks Udema walla talupoeg Eduard Blum, kes Põhja uulitsal nr. 5 majas elab, kalapüügilt tagasi tulles Paljasaarele, kus ta ühe lõhkemata wäikese suuretüki kuuli leidis ja kodu wiimiseks kaasa wõttis. Ta jõudis oma kasuwarawa juurde, kus kuul põrumise tõttu lõhkes ja selle tagajärjel Blumi pahema käe põial ja esimene sõrm käe küllest ära kisti. Ka parema jala põlw sai haawa ja otsa ette tekkis naha kriimustuse haaw. Blum wiidi prii-hospidalisse parandusele.

Mere ohwer. Kihelkonna lahes (Saaremaa ääres) on teisipäewal mitu inimest surma saanud, muu seas ka noor loodusteadlane Dr. Robert Streiff Rhost. Kadunu wiibis bioloogia jaama asutamise asja pärast juba mõnda kuud Kihelkonnal, kust teisipäew ühes kalameestega paadiga merele sõitis. Kummuli ujuw paat leiti keskpäewal üles. Surnukehad jätwad weel leidmata.

v. **Tulekahju.** 22. juulil süüdas pikne Jõõsa wallas talumehe Mihkel Tudanomi elamaja põlema. Ühes eluhoonega põlesiwad T. tall, kuur, ait ja kõik liikumata warandus tuhaks. Kahju on üle 1500 rubla.

Wäike westelugu.

„Suur kiwi."

Kui juuni, Peetri aulamba alusteks määratud kiwimürakas Tallinna jõudis, pani mehe kokku kiwi poiga peale wedama, üle aru pidama.

„Kudas . . ."

„Enampakkumise teel — ja asi tehtud! . . ."

„Nõnda näh."

Halati wäljapakkuma. Otsjonil tegi igaüks, mis wõis. Arwati:

„Kümme päewa! . . ."

„Kaks-eistkümmend! . . ."

„Wiiskümmend! . . ."

„Üle kahe nädala! . . ."

Meie, kes seal olime, ei teadnud sel wiisil määrata, ja sellepärast anna siis kuid wõiks mõtlema, kuid aega tormis läheb ja asja enampakkumise teel enese kätte.

„Aega küll! Kui tallinnlaised tuub aega peale wäljakuulutatud aega koosolekule tulewad, pole sellest ü h t i g i. Aga mina — mina kui lähewad aulamba awamise päewad mööda, pärast aega küll! . . ."

Wiimaks otsustati: alustiseks tuleb laewa pealt maha wõtta.

„Jah, eks ta ikka tule maha wõtta, küllap siis näeb . . ."

Kiwi wõeti maha.

Esimese öö saatis ta minna orjas mööda, seit korbeti:

„Ei tea, kas meie maa mürakast kannab? . . ."

Kiwi rippus seni tõstewinnas otsas, kui ametlikult teel börsikomiteest järele pärati:

„Ei tea, kas maha wõib ikka laske kih. Kas mede pind tannab? . . ."

Hodioni öri rehepeksumaise, kes Wenemaa oleid tundma õppides ja sadamas wäikese wing wihmu käes aiestides juba kalliks läinud, lõngutas kiwimürikale sõbralikult pead ja laulis:

„Sõjaisadus, sõber, sõjaisadus!" Enne kui kui püüate uinnal sead, peab paarikes maanud olema . . ."

Kaks nädala pooltul jõudis kiwimürakas mööda puieetee ääri parun Roseni pärituse wabriku ette.

Kui wabriku kõõnlos aurukarei lahtise akna läbi kiwimürakast nägema juhtus, kõneles ta, sõrmega kiwi poole näidates, peenikestele toredele:

„Soomemaalt! . . . Kariklane! . . . Pole higa, kui keegi teine selle sorolohwka nihku ei niptaia, siis teeb seda linnawalitsus öö ei."

Peenikeid torad naeriimad heameele pärast saaia. Neile wäi naljakas ette, et kiwi nelsi kandilune oli.

Ühel ööse, kui kiwi ööd Wene turul mööda saatis, kinds tuni wana kolletanud ajalehe räbala ta küljel olla.

Uued tuttawad katsusiwad Soome-Eesti segakeelel mõtteid wahetada ja sai ära sellega wäga häsu tuime.

Lehe ühe külje peal oli laulupidu arwanne. Tuul, kes lehelitakaid Wiru uulitsalt läbi pannud, lõõnas selle külje kiwi poole:

„Arwanne . . ."

„Aha — mõistan: intendantisoo," muheles kiwi naerma.

Kui kiwi weel Kalaranna pool kantis öösid mööda saatis, oli tal palju seltsilisi.

Wana tuttaw oli punajewinoga kalaranna elanik. Ja kudas nad tutrawaks saiwad: ühel ööl ilmus „parun", ühes jalad katsis, teises kamas, kiwi juurde ja wõttis selle ahju olema.

Ta ronis kiwi otsa.

Ta tutwustas ennast:

„Olen Luhammeli koori laulja Tallinna Eesti laulupidule ja tulen wäheks ajaks soojendama — nõ mööda minnes . . . Aga küsta pole täna saanud? Mis? Tundsin kohe. Ega sest pole — ajame täna nõndasama läbi . . ."

Ta jäi kõige selle ajaks, mis kiwi Kalaranna pool wiibis, talle truuks ööseltsiliseks. Mõnikord oli kiwi talle liig jahe, mõnikord liig kuum — — — —

Wiimaks jõudis kiwi kaheenädalase töö järele sisse kohale. Linnas kõneldi kiire edasijõudmise üle mitmesuguseid muteid, aga õõwiht, kes alguest lõpuni kiwi juures walwajaks oli, teadis tõendada, et Peetri „dubina" liimedõõ kiirustamiseks kaasa aitanud.

Strauch.

Telegrammid.

(Peterburi telegrafi agentuurilt.)

Teheranist. Persia walitsus ametlikult täielist nõudmist Wenerigi alamatele, kes minewal pühapäewal bahtiaride röowimise tagajärjel kahju saiwad, kahju maksta.

Kiiewist. Wolõni kubermangu semstwo komitee annab Aleksander II mälestussamba ehitamise heaks 2.000 rbl. Mälestussammas ehitatakse Kiiewisse talurahwa wabastamise mälestuseks.

Christianiast. Wene-, Rootsi- ja Norra walitsuste saadikud pidasiwad Spitsbergeni (Teramaägede) saarte õiguslise korra walmisapanemise üle nõu. Nõupidamine kestis 6.—22. juulini. Saadikud tuliwad lepingu eelnõus ühisele arwamisele, mis teatawatele riigiwalitsustele läbiwaatamiseks ette pandakse.

Ashergist (Kindiberti piirik.) Õhusõitja Brutins pani õhusõidu toime, kuid kukkus kõige apparadiga kõrgelt maha. Mitmed waatajad on surmawaid haawu saanud.

Barhst. Tuhandelme rahwahulk pani kõrgete korterimaksude wastu meeleawalduse toime, mille juures ta politseinikuid kiwidega pildus ja tulerriistadega laskis. 15 politseinikku on haawatud, rahwa hulgast on haawatud 12 ja surma saanud 2. Sõjawäel seadis korra jalale.

Rostowist D. ä. Suur torm wihma ja raheiaga lõhkus hoonetelt katused maha, murdis puid ja telegrafi tulpasid maha jne. Mitmed inimesed on wigastusi saanud.

Pekingist. Hiina lehed awaldawad wastlikusele soowi, et ta Amerika Ühisriikidega ühendusesse astuks, sest see oleks heaks wastuseks Wene ja Japani walitsuste lepingule peale. Lehtede teadete järele olla walitsusel nõu lähendamaks asjus lemmastut öõtada.

Peterburist. Kolerasse jäi haigeks 80, suri 37, terweks sai 39, haigeid on 861.

Odessast. Kolerasse haigeks jäämisi on [illegible] ette tulnud. Sõjawäe walitsus wõtab kõik abinõud tarwitusele, et haigeks jäämisi [illegible]. Soldatitel keelati toore ja wärske puuwilja ja keetmata wee tarwitamine ära. Et parajaste manöwrite aeg ees seisab, siis saaks üks kommisjon kohtadel uurima, kus sõjawäe peatuma saab.

Peterburist. Kolera liikumine nädala jooksul: Herionis jäi haigeks 6, suri 2; kubermangus jäi haigeks 1140, suri 482. Bessarabia maakonnas jäi haigeks 63, suri 25. Semlianski maakonnas jäi haigeks 108, suri 37. Doni kasakawäel 18—25 juunini jäi haigeks 3.253, suri 1424, terweks saanud on 1565.

Peterburist. Kolera liikumine nädala jooksul: Poltawas jäi haigeks 224, ära suri 105. Jekaterinburgis on esimene koleraohtlikuse ette tulnud. Kroonlinnas on ette kirjutud, et kui laewadel meeskonnas isik ... koleraga ... laewadele sisse ... ning ümberkondamine on ära keelatud. Rawotiberkaskis tõepesiwad kontoride kariuied. 60 kurjast, kes kolera wastu möllama hakkawad, oli ettetegemisi kuulamas. Maakondades keelati laatade pidamine ära. Professorite Sabolotni, Retni ja Dr. Friarawski Harkowiske jõudmisel peeti määratsuse arwamusega ühine nõupidamine kooselokolera wastu wõitlemise asjus ära. Jaroslawi kontoride tõepesiawatem komitee otsustas iundus liit määrati wälja anda. Taganrogis, Rostowis D. ä. ja Nahitshewanis on haigeksjäänute arw wähenenud. Teedeministeeriumi otsusel wõetakse meeretel kõwemad abinõud kolera wastu wõitlemise tarwitusele.

— Riginõukogulise Semenow nimetati 1910. a. koosolekuteks osawõtjaks Senator Mrakowsksie annetati ... tegewuse eest „Walge kotka" ordeni.

Berliinist. Türgi rahaminister Dshawid Bey jõudis siia. Teda wastu wõtmas oli wälisministeeriumi minister ühes Türgi saadikuga. Türgi rahaministri Berliini sõitmisega ühenduses olla ka uus Türgi laenuteqemine, mis laenude aitmise jaoks tarwis läheb.

Lewandasutusel lasti 29. juulil 5.500 töölist lahti.

Harkowist. Pandimaja korraldajate kongress jõudis otsusele, et pandimaja lahtide kasia selleks ... anda. Moskwa linnas tuleb pandimaja awamise peale 5000 r., kuna kubermangu linnas aga 10.000 rbl. kulub.

New Yorkist. Linnaameti liikmete karistamiseks on iseäralised abinõud tarwitusele wõetud. President Taft kuulamine on poole wõrra lõpendatud.

Bukarestist. 4. augustil i. a. jõuawad Konstantinopolist taksisada „Ühendus ja Edu" komitee liiget ja sinna üldistalt hariduseministriga ... Karinaga wõtab neid Sinaisis wastu.

Austatud „Wirulai.“ lugejaid, kelle tellimise aeg juuli kuuga lõppeb, palume tellimist uuendada, et lehe saatmisega wahet ei tuleks.

Wirulane maksab:

1. augustist aasta lõpuni, postiga 2.75 kop. postita 2.30 kop

„Wirulase" talitus.

Seda ja teist.

Selts kodunud. „Perlinna Teataja" awaldab tunntama kirja, millest selgub, et Peterburis terwe selts olla kaduma läinud. Kiri käib nõnda:

„Awalik küsimine St.-Peterb. Eesti jõusitudseltsi „Kalewile".

Meie Eesti Jõuseltsi, selleks „Kalewi" ainsad liikmed palume „Kalewi" eestseisuse käest järgmistele küsimustele peale awalikku wastust.

1. Kus asub praegu „Kalew", s. o. kus on ta ruumid?

2. Kui palju on „Kalewil" liikmeid?

3. Mis põhjusel ei anna „Kalew" enesest enam elumärki?

4. Miks ei kutsuta seltsi peakoosolekut kokku ega anta mingisugust aruannet?

5. Kas mõtleb selts üleüldse weel edasi kestma, wõi surmale suikuda?

Palume wiibimata, selts 1905 aasta lõpust meid kui ka asutajad liikmed kokkukutsuda nõupidamisele, kudas lähemal ajal selle tegewust alustada." (Allkirjad).

Kui suures pealinnas selts kaduma lähteb — pole suurul imestada, aga see on wast ime, et meie wäikeses Linnakeses kus „Wambola" selts, ja seelegi kõige laulukooriga tükkis nagu maa alla on wajunud. Enne laulupidu olnud weel laulukoor alles, aga pidu ajal pole sest muud enam järel olnud, kui paljad paberid märgid juhataja taskus. Waat, see on wast ime! . . .

Toimetusele tulnud raamatud.

R. Kann. „Henrik Ibsen ja teme draama." „Ühiselu" kirjastus Peterburis. 48 lehk. hind 30 kop.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja M. Antje.

Tallinna Karskuse Selts „Walwaja“,
Tõnismäel nr. 31. Pühapäewal, 1. augustil 1910. a.

Suur rahwa-pidu

aias ja saalis. Hakatus kell 2 päewal.
Lähemat müürilehtedelt. Eestseisus.

Riia Kommerts-panga

Tallinna osakond

Wene uul. Postimaja wastas.

Põhjuskapital 5.000.000. rubla, tagawara kapital 1.225.000 rbl. müüb ja ostab igat seltsi wäärtpaberisid.
Kupongid ja wäljaloosistud paberid makstakse wälja.
Wõtab wõidulooss paberisi kinnitamiseks wastu.
Niisama wõtab ka kõiksugu wäärtpaberisi hoiule ja laenab wäärtpaberite wastu raha. Wõtab raha määratud aja ja jooksva arwe peale wastu 2337- 8

Tallinna Eesti Laenu- ja Hoiu-ühisus.

Ühisus algas oma tegewust 3. detsembril 1909. a.
Ühisus wõtab oma liikmete ja wõeraste käest **raha hoiule** ja maksab **tähtajaliste hoiusummade** pealt 5%, igal ajal wäljawõetawale hoius eest $4^1/_2$% aastas.
Laenab **raha** wälja ja wõtab laenude eest 6 kuni $6^1/_2$% aastas.
Uute liikmete ülesandmisi wõetakse äritundidel wastu.
Ühisusel on praegu 324 liiget.
Hoiusummade intressidе pealt **kroonumaksu ei wõeta.**
Ühisuse äritegewus on kõiksugu **margi-, templi- ja wekslimaksust waba.**
Äritunnid on igal äripäewal kella 10—2.
Äriruumid on Suurel Karja uul. nr. 3, Dr. Köhleri majas, teise korra peal (Tallinna Wastast. Kredit-Ühisuse ruumides). **Juhatus.**

Hugo Treffner'i
õigustega
eragümnasium
ettewalmistamise-klassi ja koolikostiga Tartus.

Uute õpilaste wastuwõtmise ja järel-eksamid algawad **9 augustil 1910 Kooliõpetus 17. aug.** s. a.
Kooliraha ühes koolikostiga on poisi pealt 125 rubla semestris. Korraga koolikäijatele wendadele alandatakse maks. Linnas elawad poisid maksawad klasside järel.
Ligemaid teateid antakse suusõnal ja kirjalikult **Tartus, Hobuse** uul. nr 2. koolimajas.
Hugo Treffner.

Tallinna Linna kaubandusekool

(8 eri- ja 1 ettewalmistamiseklass) kõigi kroonu'ooli õigustega.
Õpemaks eriklassides 60 rbl., ettewalmistamise klassis 40 rbl. aastas. Sisseastumise-eksamid algawad 13. aug. Palwekirju kooli inspektori nime peale wõetakse kuni 9. aug wastu linna-korterikomisjonis S. Turg 9 (wana kaalukoja peal). Sealt on ka kooli õpeprogrammisi saada. Õpetus algab 16. augustil. 3814

Rahwa-Lõbuleht
1905

toredad aastakäigud, on weel saada.
Sisukord: põnewad romanid, toredad uudisjutud, 500 pilti, hulk teadusl. rohkeste sroa ja teisi, nalja, koorilaulusid jne. **Kõige parem raamat raamatukogudele.** Aastakäigu hind postiga saates 1 rbl. 75 kop., ise ära wiies 1 rbl. 25 kop.
Tellimise adress: r. Ревель, Suurel Kreewjewi uul. nr. 1. **W. Grünfeldt.**
Wõib ka „Wirulase“ toimetusest tellida.

Hurmitaw uudis!

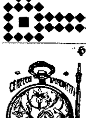

Wahetuseks kulduuride wastu, mis 200 r. maksawad, soowitame meie uuri „Setsessia“, mis oma wälimuse ja toreduse poolest kulduuridest taha ei jää. Uuri kere on õhukene hõberubla paksune ehk uuest Ameerika kullast mis kunagi oma endist wäljanägemist ei kaota, algupäraliste wäljapressitud lillekujutustega (waata pilti). Uur „Setsessija“ eraldab ennast teistest uuridest oma õige käigu iseäralise toreduse ja kunstlise wäljatöötamise poolest; kiwide peal käik ja 40 tunni jooksul 1 kord üleste keerata. Lahtise uuri hind 3 r. 75 kop., 2 uuri 7 rbl. Kinnine, 3 paksu kapsliga uur. 4 rbl. 75 kop. Niisamasugune lahtine naister. uur 4 rbl. 75 kop. Kinnine 5 r. 75 kop. Hinnata antakse ligi tore kett uuest kullast, breloki ja seemisnahast kotikesega uuri kaitseks. Saadetakse wälja minuti peal järelproowitud uurid järelmaksu peale ja ilma ettemaksuta, 6 a. peale wastutus.
Adres: Складъ часовъ Т-ва „УНИВЕРСАЛЪ“, Варшава, Холодная № 22—93. Kirjad Wene ehk Saksa keeles. МкКоВ39251

Pangamaja
Hoepener & Ko.

Tallinnas, Harju uulitsal nr. 33 (uues majas).
Ostab ja müüb iga seltsi wäärtpaberisi.
Maksab kupongid ja wäljaloositud paberid wälja.
Wõtab wäärtpaberid hoidmiseks wastu.
Laenab wäärtpaberite wastu raha.
Wõtab raha sissepanekuid wastu, jooksval arwel ja aasta peale.

„Estonia.“
Laupäewal, 31. juulil
Aia-kontsert.
Hakatus kell 9 õhtul.
Lõpuks tants saalis.
Sissepiletid arwa 9 kop, tantsule meester. 50 kop., naister. 30 kop.
Tähendus: Tantsupiletiga pääseb ka aiakontserdile.

„Estonia“.
Pühapäewal, 1. augustil 1910.
Suur aiapidu
uue algupäralise eeskawaga.
Üles astuwad kõik „Estonia“ näitlejad ja ka wõerad tegelased.
Lähemat müürilehtedelt. 3796
Eestseisus.

Pealinna tsirkus Truzzi.
Telefon nr. 645.
Reedel. 30. juulil 1910. a.
Suur hiilgaw
etendus
3 jaoskonna ja paremate tsirkuse eeskawa nummerdega. Wäljamaa näitlejate ja näitlejannade kaastegewusel.
Täna pandakse 2. jaoskonnas toime suur ajalooline tummnäitend
Warss unenägu
ehk
Josep müüdakse oma wendade poolt ära.
Etenduse hakatus kell 9 õhtul.
Oma muusikakoor kapellmeistri hr. Staneki juhatusel.
Kuulutus: Nende päewade sees on uued etteasted. Pühapäewal, 1. augustil 2 pidu-etendust. Etendamiseks walmistatakse ajakohane tummmäng „Mustad Rongad“ Prantsusemaal.

---

21. ja 22. augustil s. a.
paneb
Simitsija Põllumeesteselts
Simititsas
põllutöö-, karjakaswatuse- ja käsitöö-
näituse
toime.
Soowijatele saadetakse täielikud teated.
Adr.: Ст. Чирковицы, СПб. губ.

Elan nüüd

Suurel Tartu maant. Langebergi majas nr. 4. Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosahaigeid (siffilis) wastu kella 9—11 e. l. kella 3—6 ja 7—9 p. lõunat.
Dr. J. Israelson.

M. J. Kõrts,
Liiwalaia uul. nr. 9. krt. 2.
palwekirjasid
ja kõiksugu kirjatöösid kohalikkude keelte peal: nii kui ostu ja müümakontrahtisid, korraldab päranduse ja abielulahutamise asju jne. annab nõu ja juhatust kõigis kohtuasjus. Toimetab linna majade ja talukohtade müümist. Töö on asjatundlik ja korralik, hinnad odawad.

Palwekirjasi

kirjutatakse asjatundlikult M. Leithammeli kirjatööde kontoris, Kullassepa uul. nr. 8. Sealsamas toimetatakse ka majade, kruntide ja talukohtade müümist ja ostmist, kui ka raha laenust nende peale. Kontor on lahti h. mm. k. 8 kuni õht. k. 8.

Wõtan haigeid wastu,
iseäranis silma, naha, suguosa ja sisemisi haigusid.
Kõnetunnid kella 10—11 e. l. ja 5—6 p. l. Harju uul. nr. 34.
489 **Dr. med. O. Pallop.**

P. Kalm
teeb palwekirjasid häästi ja odawalt, Suurel Roosikrantsi uul. nr. 6, kort. 4. hoowi kess. Olrk karik.

Mandoline õpetust

(algusõpetust noodi järele) antakse Liiwalaia uul. nr. 22, krt. 9 Näha igal argipäewal kella 5 peale.

Klawertundidele wõtan **õpilasi** wastu. **S. Kompasna uul. nr. 28.** 3638 **pr. P. Keite.**

Minu kool 3832
Nunne uul. nr. 2. kort. 3. Pilajala wastas, algab 10. augustil. Wastuwõtmine 7. ja 9. **augustil.** Kõige triste õpetuste kõrwal saab koolis ka kõiksugu peenid käsitööd õpetatud. **P. Pirlassen.**

Kostilapsed,
kes Wene ja Saksa keelt soowiwad ära õppida, saawad lahkeste wastu wõetud haritud perekonda Falkpargi uul. nurga nr. 2, II korral. krt. 3.

Ausat leidjat,
palutakse seda pakki, mille sees uued laudlinad ja käterätikud oliwad ja mis 26. juuli õhtul Nõmmele sõites
waguniss unustati,
wastuwõtmise eest ära anda Nõmmel, hra Salme suwemajasse, wastasti lähedal Keila pool külje ehk Tallinna Linna-Waestekooli majasse kooliõpetaja kätte.

Wastuwõtmise eksamid 3819
Jõhwi Pädagogika klassi
on 13. ja 16. augustil. Ülesandmine kirjateel ja suusõnalikult on juba algamud. Ст. Іеввe. Эстл. губ.
Koolijuhataja **P. Talts.**

Wastus
postkaardi peale!
Oen nõus. 100 rubla ettumaks.
3742 **L. V.**

Alewis 6888
suur maja müüa.
Järele küsida Dr. Masingi juurest.

Proua R. Keite
ministeriumi poolt kinnitatud
naisterahwa kunst käsitöö kooli
S. Kompasna uul. nr. 25 wõetakse igal ajal õpilasi wastu. Nõudke programmisid. 3837

Wäga hea flah põhjaga
mandoline
on odawalt müüa Liiwalaia uul. nr. 32, krt. 9. Näha õhtul k. 5 peale

---

Juhtumise kaup! 1 rbl. 90 k. tükk maksawad nüüd head mustad **wihmamantlid,** muidu 2 rbl. 70 k. tükk!
A. Gobowitshi juures, Wiru uul.

!! Majad müüa !!
Maakri uul.,
S. Tartu maanteel,
Kiisenkampsi uul.,
Wolgu uul.,
Patarei uul.
Ligemat teatust saab Jürgensoni uul. nr. 1. **F. Hauk.**

Seelega annan teada et olen
korteri wahetanud,
Narwa maant. nr. 32.
ja wõtan oma **naisterahwa**
kunstkäsitöö ja õmbluskooli
igal ajal **õppijaid** wastu. Programmid ja ligemad tingimised saab sealsamas. Kaugemalt õppijaid wõtan korteri ja kosti peale.
3828 **O. Johanson.**

Talukoht
24 dessatini suur, hea maa, uued hooned, on kohe müüa omaniku haiglase terwise pärast, kas wiljaga ehk ilma. Tingimised head. Adress: Ст. Волосово, С.-З. ж. д. Балтин. при деревнѣ Соколовъ.
3817 Маргъ Ломпъ

---

2 ülikonda 5 rubla 25 kop. eest.
Et neid rohkem wälja laotada saadame meie 12 rbl. asemel 5 rbl 25 kop. eest järgmised 2 tükkidest ülikonna jaoks:
1) $4^1/_4$ ars. täieliku meeste rahwa ülikonna jaoks Prantsuse trikod, õige wastupidawat ja praktilikku, moodsas kirjas willast riiet.
2) 8 ars. riiet „Eria“ täieliku naisterahwa kleidi jaoks, õige moodsat ja ilusat willast riiet. Ära saatmine 55 kop. kui 2 ehk rohkem paari tükkisid wäljakirjutatakse, kus on saatmine meie kulul. Saadame posti kaudu järelmaksuga, ilma käsirahata ja wastutusega. Kui ei meeldi wõtame tagasi. Tellimised adresseerida:
Экспедиціонному дому Бернштейнъ и Ко. Бѣлостокъ.

Gaas-motor
(Otto Deutz)
6 hobuse jõuline, on kohe odawa hinnaga müüa. Küsida **M. Antje** trükikojast, Tallinnas, Müürivahe uul. nr. 17.

Ilmus trükist:
Riik ja õigus.
Hind 40 kop.
Saada „Teaduse“ kirjastusest, Tallinnas.

J. Bernsteini nahakauplus,
Karjawärawas nr. 20, Tallinna Klubi majas,
soowitab oma suurest tagawarast **tella- ja pintsliinahka, säärekõwersnik, kinga ja kamasch peal- seid meeste ja naisterahwastele kroom ja schewro nahad mustad ja pruunid. Kõiksugu raamatuköitjate ja naistingseppade tarwitust, nahalakki, gummikalosid** jne.
Hinnad odawad ja kaup hea.
Ülemüüjatele head protsendid.

Ilmus trükist
Rahukohtu nuhtluse seadus.
Adwokat J. Karlson'i tõlkes. Hind 50 kop. „Teaduse“ kirjastus. Tallinnas.

E. Silbergi puusärgiäri
Suurel Karja uul. nr. 18, Tallinnas, **Telef. 580.**
soowitab
puusärkisid
kõige lihtsamast kuni kõige toredamani. Metallpärgasid, pärgade karpsid, surnukuubesid, kingi, sukki, surnupesu,
Kõiksugu puusärgiehteid, narmaid, tootusid, puusärgi krihwisid ja jalgu jne. 2338

„Wirulase“ ja „Õiguse“
peale wõtawad
tellimisi ja kuulutusi
wastu.

A. Köddar'i kaupl. A. Luige Seelandt'i Metzl ja Co. kuulutuse kontor, Hansmann'i „Ühiselu“	Peterburis.
J. Wetto rmtk.	Kroonlinnas.
E. Amberg'i rmtk. Joh. Priimann'i N. Erna A. Lepp (end Kuhs) kaupl.	Rakweres
A. Seidelberg'i Leesmendt'i	Paides.
P. Dagowitsch'i P. Kalnin'i Leiner'i Birsgail'i	Riias
J. Lätte	Moskwas
J. Kaarna K. Sööt'i J. Jaik'i „Postimehe“ talitus.	Tartus.
H. Leokese rmtk. A. Reewits'a Tõllasepp'a	Wiljandis
Koserowsky J. Karu A. Küng'i	Pärnus
I. Koppel'i M. Tamwerk'i	Haapsalus
A. Inthal'i rmtk. A. Raha Tamwelius'e	Narwas.
Peterson'i ja Retsnik'u kaupl.	Narwa-Jõesuus
„Kultura“ rmtk. K. Jürgensoni	Walgas
H. Laats Kuisalaas'e kaupl.	Ahjas.
Karison ja Songi rmtk. I. Pajo	Wõrus
Linkhorst C. Matsbeck Wiedas pr. Normann'i kaupl.	Amblas.
J. Mirka M. Gildemann	Baltiskis.
Joh. Luuk'i	Tapal.

M. Heimberg, Asserinis.
A. Matli rmtk., Suure-Jaanis.
Klasmanni „ Antslas.
G. I. Karro „ Tõrwas.
I. Karja, Wiru-Jakobis.
R. Suurkaew'u kaupl., Nigulas.
I. Lõwi kaupl., Аннекаль.
T. Liiw'i „ Kuresaares.
Limberg, Welisel.
E. Langsepp, Wõsul.
P. Lorenzson, Kiltsis.
G. Krüger „
P. J. Kirschi kaupl., Kundas.
J. Lande, Haggudis.
I. Hõbenik'u rmtk., Kihelkonnal.
Martin Luik'i „ Moisekülas.
Martin'i kaupl., Pilistweres.
I. Tomberg Wigalas.,
R. Tiigenberg, Koloweres.
Joh. Timusk'i kaupl., Kohtlas.
Tollmann, Kassiku jaamas.
M. Rass, Säreweres.
I. Recht, Põlwal.
O. Hirzenberg, Lehtses.
Kalm'u rmtk., Rakkes.
M. Ostsareli rmtk., Kilingi-Nõmmel.
Josuse pood, Rapias.
I. Seppa rmtk., Märjamaal.
Simson, Raikülas.
Wassari rmtk., Põltsamaal.
Hahe, Jõhwis.
Urike, Wigalas.
Eljas, Tollas.
„Uue Ilma“ tal., Amerikas.
C. Pruly, Koerus.
Ithal, Kuusalus.
J. Kask, Kärdlas.
J. Rumberg, Raplas.
K. Kulli kauplus Korps, Rajal.
K. Jürgensi „ Haljalas.
Joh. Seche, Wihulas.
A. Krimm, Kadrinas.
Wanajaani rmtk., Lihulas.
I. Tiits, Haimres.
Arjakse, Märjamaal.
J. Urgas, Kuusalus.
H. Nordmanni kaupl., Jõhwis.
Treumann'i kaupl., Keilas.
M. R. Jürmann, Põltsamaal.
J. Weinmann, Saagdis.
Wilmansen, Udewal.
J. Post, Püssi jaamas.
H. Kirkmann, Wändras.
W. Ratur, Лаясбера, Leppiku theemajas.
J. Bruemofer, Põldel.
J. Gelris, Nissis.
A. Walge, Laitses.
J. Pikkat, Tuddolinnas.
J. Jänes, Wana-Suislepis.
R. Waas, Tuddolinnas.

Ploompuu rmtk. Olt'i Enkelberg Richna	Tallinnas.

Tallinnas kuldauraha 1909. Tartus kuldauraha 1908. Tartus hõbeaur. 1909.
Wõrdlemata iluduseleep
Ideal 765 Venus
kinnitab õrna noorust wärske näu, walge pehme naha, kaotab inetud tedretähed, kui kõiksugu nahawead. Kõigist kaupluste'st saada. 579
Ehk ainult 765.
Pärnus kuldauraha 1909.

Nõudke õigeid ja tugewaid uurisid!
Arge jookske odawate uuride järele! Headel uuridel on alati oma wäärtus. Wiimane Parisi uudis

Wahetuseks kulduuride wastu, mis 200 rbl maksawad, soowitame meie kinnist 3 kapsliga meester. uuri **„Setsessia“,** millel niisamasugune kõwa käik ja niisamasugune wäljanägemine on, sellepärast, et ta elektriga 14 ^{0}. karat. kuldkorraga paksult kullatud on. Sel uuril on ehk Schweitsi mehanismus, kõlaw käik 15 kiwi peal, nupust 40 tunni sees 1 kord üles keerata. See uuest kullast uur on oma heade omaduste ja tugewuse poolest mitu kuldauraha ja kiitusekirja saanud. **Hind 5 rbl. 25 kop.,** 2 tükki 10 rbl., 4 tükki **10 rbl. 50 kop.** Kes seda uuri näeb, usub et ta 250 rbl. maksab. Saadetakse wälja minuti peal järele proowitud, õige käiguga ja metalli tuewuse eest wastutus 6 a. peale järelmaksuga ja ilmaettemaksuta. Saatmine ühes tollimaksuga 60 kop. (Siberisse 90 kop.). Adress, mida ka siit wõib wälja lõigata ja kõwaste kaardi ehk kuwäri peale kleepida:

Парижъ 16. Paris.	S. Strumfeld. Rue Mirbel 2 bis.

Hinnata antakse ligi: tore uuest kullast kett ühes breloki ja seemisnahast kotiga, uuri kaitseks. Tellimisi wõib ka Wene keeles kirjutada. Kirjale tuleb 10-kop. mark, kaardile 4-kop. Adressi palume siit wälja lõigata ja kuwääri ehk kaardi peale kleepida. M s Ko.B.43554

E. Zehder — Riias,
Kaarli uul. nr. 11,
põllutöömasinate ja riistade ladu
soowitab **Richard Garret** ja **Sons** wabrikust **Leistonis** (Inglismaal) tehtud **lokomobilisid ja rehepeksumasinaid** uuema ehituse

järele, mis oma asstaid kõige paremaid ja kõige enam wälja laotatud ja tuttawad on. Järgmiste suuruses täielikud rehepeksumasinad: 3, 4, 5, 6, 8, 10 ja 12 hobuse jõuga, mis täieste puhtalt ja ärasorteeritult wälja peksawad.
Iseisõitjaid lokomobilisid, terge käiguga ja suure rõõmunga.
Göpli-rehepeksumasinad uuema ehituse järele.
Kirjade adress: Ed. Zehder — Riias.

Alandatud hindadega
soowitab
Kunst La Ferté kwarts
Naksos Shmirgel } **weskikiwisid.**
Materjali weskikiwide peale walamiseks.
Jonsdorfi weskikiwisid, weskiwärkisid ja **walmis weskikiwisid. Rootsi naftamootorisid** jne.
J. E. Maultzsch.
Raekoja platsi ääres nr. 13, Tallinnas.

Kiriklikud teated.

Jaani kirikus. 1. augustil jutlustab õp. Maddisson. Laua kirik. Piht on laupäewal kell 1 ja neile, kes kirikus kogum tulla ei saa, pühapäewal kell 9 käärkambris.
Ristitud: Herbert Erich Pillbak.
Laulatatud: Toomas Remmelgas ja Liisu Kolks; Gustaw Rang ja Aleksandra Elisabeth Lintrop; Jakob Wille ja Ann Kukk.
Maetud: Ado Peterson, töömees, 58 a. 4 k. 10 p.; Jakob Rongro tisler, 51 a. 3 k. 1 p.; Gustaw Talheim, tisler, 75 a. 5 k. 5 p.; Amalie Louise Pulberk, Eduardi abik. 46 a. 7 k. 14 p.; Anna Jea, Jaakobi lesk, 45 a. 4 k. 20 p.; Kai Rohun, Jüri lesk, 79 a. 10 k. 9 p.; Karl Malk, tööülewaataja, 68 a. 6 k. 5 p.; Ann Breitong Jüri abik., 51 a., 6 k. 18 p.; Rosalie Niggulas, Augusti abik., 29 a. 7 k.; Andres Põll, 63 a. 11 k. 5 p.; Gerta Erika Kruberg, Karli t., 6 a. 2 k. 8 p.; Priidik August Ossmann, Priidiku p., 32 a. 4 k. 6 p.; Annette Roots, Jaani t., 6 k. 7 p.
Püha Waimu kirikus. Pühapäewal, 1. augustil jutlustab õp. R. Mendelson.
Ristitud: Hertha Wilhelmine Rosenthal; Aleksander Sommer; Alwine Paisoto; Oskar Aleksander Reins, Richard Praks.
Laulatatud: Kristjan Beliem ja Alide Hermine Stein; August Reps ja Juuli Wöölmann.
Maetud: Hilda Marie Some, Kaarla t., 7 a. 6 k. 18 p.; Paul Woldemar Antje, Reinu p., 27 a. 4 k. 29 p.; Karl Waldmees, Hansu p., 47 a.
Kaarli kirikus teeb jutlust pühap. 1. aug. k. $^1/_2$10 õp. A. Kapp. Armulaud. Laululehed. Piht pühap. hom. kell $^1/_2$10.
Ristitud: Woldemar Läp; Wanda Loomingas; Wilhelmine Hiob; Arthur Wedlmann; Erika Elise Wahter; Endel Lellep; Friedrich Johann Seeblau.
Laulatatud: Georg Johannes Oswald Paris ja Anna Sirak; Jaan Raal ja Lujia Pällin; Ado Jürgen ja Anna Taalmann; Johann Heinrich Karl Koch ja Minna Amalie Pringtal; Priidik Haarmann ja Tiina Pauline Heimann; Anton Walter ja Marie Kuusk; Theodor Kaasik ja Julie Mathi de Siberg.
Maetud: Georg Boris Janes, Ernst Aleks. p., 4 6 k. p., Mathilde Margarethe Rosalie Willmann, Ado t., 41 a. 3 k. 9 p.; Elise Marie Udow, Juhani t. 3 a. 7 k. 17 p.; Mari Belmann, Jaani l., 49 a. 8 k. 4 p.; Liso Janplo, Marti abik., 50 a. 9 k. 23 p.; Alfred Sermann, Ado p., 15 a. 9 k. 3 p.; Karel Eduard Feldmann, Kustase p., 32 a. 4 p.; Kustaw Suurmann surnult sünd. t.; Liso Winter, Juhani l. 59 a.; Albert Ferdinand Neimann, Kareli p., 5 k. 7 p.; Johannes Woldemar Murma, Hansu p. $5^1/_2$ k.; August Alex. Kuulmann, Kaarli p., 34 a. 1 k. 23 p.; Helene Wist, Josepi t. 14 a. 10 k. 25 p.
Pauluse koguduses. 1. aug. jumalateenistus õhtul kell 5. Jutlustab õp. Mohrfeldt.
Ristitud: Helmi Benita Loopmann; Gottfried Wilhelm Strimmann; Selma Johanna Pangsep.
Maetud: Lucie Maritta Aßmann, 9 k. 8 p.

Trükitud M. Antje trükikojas, Tallinnas.